

บทที่ 5

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานศึกษา

ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย การบริหารจัดการองค์การถือว่ามีความสำคัญมาก ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หรือจะเป็นการศึกษา พฤติกรรมและวิธีการปฏิบัติงานของผู้มีประสบการณ์ แต่กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มิใช่เป็นกฎตายตัวหรือเป็นหลักที่แน่นอน การศึกษาพิพิธภัณฑสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การดำเนินการของสถาบัน ทักษิณคดีศึกษา และเป็นส่วนงานหนึ่ง มิได้มีโครงสร้างการบริหารงานพิพิธภัณฑสถานศึกษาอย่างอิสระ กระบวนการต่าง ๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของสถาบันฯ ดังนั้นในส่วนของ การบริหารงานจะกล่าวถึงภาพโดยรวมของการบริหารสถาบันทักษิณคดีศึกษา และส่วนที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑสถานศึกษา

5.1 การบริหารงานของสถาบันทักษิณคดีศึกษา

การบริหารงานของพิพิธภัณฑสถานศึกษา อยู่ภายใต้การดำเนินการของสถาบัน ทักษิณคดีศึกษา รูปแบบการบริหารยังคงมีลักษณะเป็นการบริหารของหน่วยงานราชการ แต่ใน การวางแผนงาน การปฏิบัติงาน และการควบคุมและวัดผลงานนั้น มีลักษณะเฉพาะ การบริหารงานแต่ละส่วนมีดังนี้

5.1.1 การวางแผนและนโยบาย

วางแผนและนโยบายเป็นหนึ่งในกระบวนการของการบริหารงาน และเป็น กระบวนการแรกที่สำคัญยิ่ง ในการวางแผนงานนั้นก็เพื่อคาดการณ์ล่วงหน้า เตรียมการไว้สำหรับ เปรียบเทียบกับสภาพการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและการปฏิบัติงานต่าง ๆ การวางแผน ตามโครงสร้างการบริหารของมหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งเป็นต้นสังกัดสถาบันทักษิณคดีศึกษาและ พิพิธภัณฑสถานศึกษา มีผลต่อการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานของสถาบันทักษิณคดี ศึกษาหลายประการด้วยกัน

หากแบ่งตามการบริหารจัดการ การวางแผนของพิพิธภัณฑสถานศึกษาเป็นเพียงหน่วยงานหนึ่ง อยู่ภายใต้เงื่อนไขการดำเนินการของสถาบันทักษิณคดีศึกษา มิได้มีโครงสร้างองค์กรหรือการบริหารงานพิพิธภัณฑสถานศึกษาด้วยตัวพิพิธภัณฑสถานศึกษาเอง บางปีงบประมาณก็เป็นส่วนหนึ่งของงานรวบรวมและจัดระบบข้อมูล บางปีเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายส่งเสริมเผยแพร่ การวางแผนดำเนินงานจึงถูกกำหนดโดยสถาบันฯ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะต้องดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและกำหนดกระบวนการที่จะต้องปฏิบัติ จึงเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของสถาบันฯ

ในยุคแรกก่อนมีพิพิธภัณฑสถานศึกษา สถาบันทักษิณคดีศึกษามีเพียงห้องรวบรวมทอถักถิ่นภาคใต้ ไม่ได้มีแผนงานในการเก็บรวบรวมวัตถุเพื่อจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานศึกษา การเก็บรวบรวมวัตถุถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาข้อมูลภาคสนามของนักศึกษาที่เรียนภาควิชาภาษาไทย วิชาโทคติชนวิทยา ข้อมูลที่มีได้มานั้นทั้งที่เป็นวัตถุของจริง ข้อมูลมุขปาฐะ สมุดข่อย และข้อมูลอื่น ๆ ล้วนมีคุณค่าด้านวัฒนธรรม ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นแถบบันทึกเสียง ภาพถ่ายขาวดำ ภาพสไลด์ แผนงานระยะแรกจึงเน้นการเก็บรวบรวมวัตถุจนกระทั่งมีห้องเรียน 2 ห้อง ใช้เป็นที่จัดแสดงวัตถุที่ได้มาและเก็บรวบรวมวัตถุ

เมื่อเข้าสู่ยุคตั้งศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ เป็นช่วงที่มีห้องรวบรวมทอถัก 2 ห้อง แต่ยังมีพื้นที่ไม่เพียงพอในการรองรับข้อมูล ประกอบกับได้รับวัตถุเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทางมหาวิทยาลัยทักษิณ (เดิมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา) จึงมีมติรับหลักการในการขยายการศึกษาและให้ขยายงานการศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ โดยดำเนินการในรูปคณะกรรมการใช้ชื่อแรกเริ่มว่า โครงการศูนย์ภาษาวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวภาคใต้ จากนั้นมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งศูนย์ได้รับการตั้งเป็นศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้อย่างเป็นทางการ ศูนย์ได้รับงบประมาณแผ่นดินครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2519

นโยบายของศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้¹ ในการทำนุบำรุงและพัฒนาวัฒนธรรมภาคใต้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ สรุปได้ดังนี้ ต้องเป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ จัดกิจกรรมวัฒนธรรม อันได้แก่ การสาธิต การฝึกอบรม การจัดประชุมสัมมนาและจัดนิทรรศการต่าง ๆ เผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

¹ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เหยี่ยวหลังแลหน้า, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2534), น. 15.

ทั้งในและต่างประเทศ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของภาคใต้และเอเชียอาคเนย์ ศึกษาค้นคว้า และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนารูปแบบ บทบาทหน้าที่ของศิลปหัตถกรรม สนับสนุนให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรไทยคดีศึกษาของมหาวิทยาลัย

ตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) กำหนดไว้ว่าเมื่อแผนฯ ดำเนินการจนถึงสิ้นสุดบุคลากรของศูนย์ฯ จะมีทั้งสิ้น 40 คน ประกอบด้วย ฝ่ายพิพิธภัณฑสถานจริง 6 คน ฝ่ายพิพิธภัณฑสถานเสียม 3 คน ฝ่ายวรรณกรรมท้องถิ่น 2 คน ฝ่ายพิพิธภัณฑสถานภาพ 5 คน งานส่งเสริมและเผยแพร่ 13 คน งานวิจัย 11 คน แต่เมื่อสิ้นแผนฯ ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรม ภาคใต้ได้รับการสถาปนาเป็นสถาบันทักษิณคดีศึกษา มีบุคลากรทำงานเพียง 17 คน²

ในยุคสถาปนาสถาบันทักษิณคดีศึกษา คณะกรรมการทบทวนพิจารณาเห็นชอบให้ ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ “ได้รับการยกฐานะให้เป็น ‘สถาบันทักษิณคดีศึกษา’... ตามคำสั่งที่ ทม.0204/1667”³ ถือเป็นหน่วยงานเอกเทศตามพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัย โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 110 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2523 เรื่องการแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2523 “...ให้ใช้ ข้อความต่อไปนี้ ‘ข้อ 2 ให้แบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนี้... (8) สถาบันทักษิณคดีศึกษา...’ ‘ข้อ 13 ให้มีสำนักงานเลขานุการ ในสถาบันทักษิณคดีศึกษา’ ”⁴ ประกาศ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2523 ทางสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แต่งตั้งให้นายสุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันทักษิณคดีศึกษาเป็นคนแรก⁵

เมื่อปี พ.ศ. 2523 มีการแบ่งงานภายใน ภายใต้การบริหารงานของสถาบันทักษิณคดีศึกษา สรุปได้ดังนี้ ฝ่ายเก็บข้อมูลภาคสนามถือเป็นภาระงานหลัก ส่วนงานบันทึกเสียงแยกย่อยเป็นด้านสังคม ด้านการละคร ด้านภาษาศาสตร์ ด้านศาสนาและปรัชญา ด้านการศึกษา ด้านวรรณกรรมและการประพันธ์ ด้านคติชนวิทยา ด้านดนตรี งานข้อมูลภาพแยกย่อยเป็น ภาพถ่ายสไลด์ ภาพถ่ายขาวดำ ประเภทวัสดุอื่น ๆ เช่น เทปโทรทัศน์ งานห้องสมุดวรรณกรรม

² เรื่องเดียวกัน, น. 17-18.

³ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2523,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2524), น. 1. (อัดสำเนา)

⁴ สำนักนายกรัฐมนตรี, ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 97 ภาค 2 ตอนที่ 110 กรกฎาคม - ตุลาคม 2523, (ม.ป.ท., 2523), น. 21.

⁵ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เหลียวหลังแลหน้า, น. 19.

ท้องถิ่น ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ การอบรมและสัมมนา การจัดนิทรรศการ การส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมในและนอกสถานที่ โครงการจัดการแข่งขันและการประกวด การจัดสอนหลักสูตรพิเศษ การเผยแพร่ผลงานวิชาการและตำรา ฝ่ายวิจัยและวางแผน งานวางแผน งานสถิติ และงานวิจัย⁶

งานด้านพิพิธภัณฑท์ก้าวหน้าไปมาก ในช่วงปี พ.ศ. 2525 สถาบันฯ ได้เสนอการขยายพิพิธภัณฑท์ทักษิณคดี ต่อมาสภามหาวิทยาลัยเห็นชอบโครงการขยายพิพิธภัณฑท์ฯ แต่การเงินของรัฐบาลไม่ดีจึงต้องชะลอไว้ และให้ใช้เงินงบประมาณในปี 2524 ไปก่อน เมื่อทิศทางการบริหารไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ สถาบันฯ จึงดำเนินนโยบายตามการแบ่งส่วนราชการ (ดูภาคผนวก ก) ของปี พ.ศ. 2524 และให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลมากขึ้น ส่วนงานพิพิธภัณฑท์เสี่ยงนอกจากเก็บข้อมูลแล้วยังให้บริการเสี่ยงตามสายบริการเครื่องเสี่ยงในการประชุมสัมมนา งานพิพิธภัณฑท์ภาพ ดำเนินการเก็บภาพสไลด์ ภาพถ่ายขาวดำ ถ่ายทำภาพยนตร์ 8 มม. บันทึกเทปโทรทัศน์ ด้านงานสอนได้ผลิตตำราวิชาการ⁷

งานพิพิธภัณฑท์และห้องสมุดปรับเปลี่ยนเป็นงานรวบรวมและจัดระบบข้อมูล แบ่งเป็นหน่วยงานย่อยประกอบด้วย หน่วยงานพิพิธภัณฑท์วัตถุของจริง หน่วยงานพิพิธภัณฑท์เสี่ยง หน่วยงานพิพิธภัณฑท์ภาพ หน่วยงานวรรณกรรมท้องถิ่น และศูนย์เอกสาร ส่วนหน่วยงานสารนิเทศบริการนำชม จะอยู่ในส่วนงานสำนักงานเลขานุการสถาบันฯ อัตรากำลังในปีงบประมาณ 2527 ได้เพิ่มเฉพาะงานพิพิธภัณฑท์เสี่ยงจำนวน 1 อัตรา ต่อมาในปีงบประมาณ 2528 งาน รวบรวมและจัดระบบข้อมูลได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์เอกสารเป็นหอเอกสารทักษิณ และเพิ่มหน่วยงานผลิตโฮตทัศน์อุปกรณ์ โดยการปรับเปลี่ยนบุคลากรจากงานพิพิธภัณฑท์เสี่ยงให้เป็นบุคลากรหน่วยงานผลิตโฮตทัศน์อุปกรณ์

ปี พ.ศ. 2529 งานด้านบริหารจัดการในส่วนพิพิธภัณฑท์คติชนวิทยา ในปีนี้พิพิธภัณฑท์ใช้ชื่อว่าพิพิธภัณฑท์คติชนวิทยาอย่างเป็นทางการ ปรากฏอยู่ในรายงานสรุปผลการก่อสร้างพิพิธภัณฑท์คติชนวิทยา สรุปได้ว่า การแบ่งส่วนงานในพิพิธภัณฑท์คติชนวิทยา แบ่งเป็น งานศิลปะการจัดและตกแต่ง งานคลังข้อมูลสำรองและทะเบียน งานพิทักษ์และซ่อมเสริมและงาน

⁶ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2523,” น. 11-46.

⁷ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2523,” น. 48-49.

อุทยานวัฒนธรรม⁸ ในช่วงนี้ใช้เงินรายได้ซื้อที่ดินเพิ่มเติมเพื่อรองรับการขยายตัว “ดำเนินการซื้อด้วยเงินที่ได้จากการจำหน่ายสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้”⁹

ยุคขยายพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยาที่เกาะยอ ช่วงนี้สถาบันทักษิณคดีศึกษาศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษิณคดีและเรื่องที่สัมพันธ์กันในเขตพื้นที่ภาคใต้และพื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้อง การจัดระบบข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์และฐานข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับทักษิณคดี สนับสนุนการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับทักษิณคดี และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ของสถาบันทักษิณคดีศึกษา บริการข้อมูลเกี่ยวกับทักษิณคดีศึกษาแก่นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป พัฒนาสถาบันให้เป็นศูนย์ศึกษาค้นคว้าทักษิณคดีขององค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

หลังจากย้ายมาก่อสร้างที่เกาะยอในปี พ.ศ. 2530-2532 มีงานก่อสร้างตลอดระยะเวลา 2 ปีเศษ งานทางด้านพิพิธภัณฑ์ไม่ได้ระบุในเอกสารชัดเจน เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องลงแรงกับการก่อสร้างสถาบันทักษิณคดีศึกษา “แม้ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ก็ต้องไปขนหินกาบลงเรือจากเกาะสี่ เกาะห้า มาก่อสร้างสถาบัน ๆ ตกแต่งบริเวณภายนอก ทั้งหญิงชายต้องทำทั้งนั้น”¹⁰

นโยบายในปี พ.ศ. 2534 แบ่งโครงสร้างการบริหารงาน (ดูภาคผนวก ก) เป็น 5 สายงานหลัก คือ (1) ฝ่ายพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา ประกอบด้วยงานย่อยได้แก่ งานศิลปปะการจัดและตกแต่ง งานคลังข้อมูลสำรองและทะเบียน งานพิทักษ์และซ่อมเสริม งานอุทยานวัฒนธรรม (2) ฝ่ายสารนิทัศน์ (3) ฝ่ายวิชาการ (4) ฝ่ายกิจกรรมสัมพันธ์ (5) สำนักงานเลขานุการสถาบัน¹¹

ปีงบประมาณ 2535 สถาบันทักษิณคดีศึกษาแบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 5 ส่วนงานหลัก ประกอบด้วย 1 สำนักงาน กับ 4 กอง ได้แก่ สำนักงานเลขานุการ กองพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา กองกิจกรรมสัมพันธ์ กองสารนิทัศน์และกองวิจัยและประเมินผล ในส่วนของกองพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยานั้น ประกอบด้วย งานทะเบียนและคลังข้อมูล งานศึกษาวิเคราะห์และจัดระบบข้อมูล งานศิลปปะการจัดและตกแต่งพิพิธภัณฑ์ งานภัณฑารักษ์และ

⁸ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานสรุปผลการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, ม.ป.ป.), (อัดสำเนา).

⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰ สัมภาษณ์ อูไร สุขสว่าง, นักวิชาการศึกษา 6, 18 พฤษภาคม 2547.

¹¹ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เหลียวหลังแลหน้า, น. 44.

ภักทนิเทศ งานอุทยานวัฒนธรรม¹² ปีงบประมาณ 2536 มีการปรับโครงสร้างการบริหารงานของฝ่ายพิพิธภัณฑสถาน โดยยุบส่วนงานศิลปะการจัจัดและตกแต่งพิพิธภัณฑสถานกับงานอุทยานวัฒนธรรม แล้วแบ่งส่วนงานใหม่เป็นงานจัดหาและจัดระบบข้อมูล งานจัดพิพิธภัณฑสถานคติชนวิทยา งานอนุรักษ์และซ่อมเสริม และงานภักทนิเทศ¹³ สถาบันทักษิณคดีศึกษาใช้โครงสร้างการบริหารงานนี้จนถึงปีงบประมาณ 2539 (ดู ภาคผนวก ก)

5.1.2 การปฏิบัติงานตามแผน

การปฏิบัติงานจริง ๆ เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ในงานพิพิธภัณฑสถานหากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการไม่ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ หรือปฏิบัติงานไม่ทันตามกำหนดเวลา จะทำให้หน่วยงานเกิดความเสียหายได้ เพราะฉะนั้น พิพิธภัณฑสถานไม่เพียงมีแผนงานที่ดีเท่านั้น แต่จะต้องปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดด้วย เหตุนี้ผู้บริหารต้องคอยติดตามผลโดยใกล้ชิด หรือมอบหมายคนหนึ่งคนใดรับผิดชอบในการติดตามผลงานดังกล่าว

ลักษณะการปฏิบัติงานตามแผนนั้นมีหลายรูปแบบ แต่เนื่องจากพิพิธภัณฑสถานคติชนวิทยาอยู่ภายใต้โครงสร้างของสถาบันทักษิณคดีศึกษา และเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็ก มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานน้อย การสั่งการจึงไม่เป็นไปตามโครงสร้างการแบ่งส่วนงานราชการ

ลักษณะการปฏิบัติตามแผนงานบางปีเป็นไปตามโครงสร้าง อย่างเช่น การปฏิบัติงานตามหน้าที่ (functional structure) “เป็นการมอบอำนาจให้ผู้ปฏิบัติงานได้ปฏิบัติงานตามความชำนาญเฉพาะ เช่น นักวิชาการศึกษาแต่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ ก็ให้ทำงานเกี่ยวกับศิลปะ”¹⁴ อีกลักษณะหนึ่งคือ ปฏิบัติงานตามสายงานหลัก (line structure) โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ในสายการบังคับบัญชา เพื่อให้การสั่งการเป็นไปตามลำดับจากระดับสูงสุดถึงระดับต่ำสุด ผู้ปฏิบัติงานรับผิดชอบหน้าที่โดยตรงต่อหัวหน้า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นต้นเพียงคนเดียว

¹² สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2535,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2536), น. 7. (อัดสำเนา)

¹³ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2536,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2537), น. 4. (อัดสำเนา)

¹⁴ สัมภาษณ์ ภิญญู รัตนพงศ์, นักวิชาการศึกษา 6, 20 กุมภาพันธ์ 2549.

ลักษณะการปฏิบัติงานอีกแบบเป็นการประสานของสายบังคับบัญชา งานหลักและงานรอง (line and staff organization) สายงานที่ปฏิบัติงานหลักจะดำเนินงานให้บรรลุตามแผนงาน ส่วนอีกสายงานที่ปฏิบัติจะให้ความช่วยเหลือแก่สายงานหลัก เช่น “ฝ่ายวิจัยและวิชาการ ทำการวิจัยและมีข้อมูลเบื้องต้นแล้ว สายสนับสนุนทำหน้าที่สนับสนุนการจัดทำรูปเล่มของงานวิจัยหรืออาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล ถ่ายภาพประกอบ”¹⁵

ข้อมูลจากรายงานการของบประมาณปี 2529¹⁶ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ระบุแผนการดำเนินงานของสถาบันทักษิณคดีศึกษา สรุปได้ดังนี้

ดำเนินการออกเก็บข้อมูลภาคสนาม 79 ครั้ง ในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เขตจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ตรังและระนอง โดยเน้นข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน จำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 6 วัน ออกเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับวัฒนธรรมชาวเล จังหวัดสตูล 2 ครั้ง ครั้งละ 7 วัน ออกเก็บข้อมูลภาคสนามเรื่องเพลงเรือ-เพลงนา จังหวัดชุมพร ออกเก็บข้อมูลเนื่องในประเพณีตามนักชกตฤกษ์และกิจกรรมนันทนาการ 30 ครั้ง ออกเก็บข้อมูลของห้องสมุดวรรณกรรมท้องถิ่น มีนิตานพื้นเมืองและพืชสมุนไพร 40 ครั้ง

ข้อมูลจากแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6¹⁷ ใช้ในปี พ.ศ. 2530-2534 กล่าวถึงแผนการดำเนินงานของสถาบันทักษิณคดีศึกษา สรุปได้ดังนี้

จัดทำไมโครฟิล์ม สมุดข่อย และเอกสารที่เกี่ยวกับภาคใต้ ตามลำดับปี พ.ศ. มีเป้าหมายคือ 40,000 แผ่น 60,000 แผ่น 70,000 แผ่น 75,000 แผ่น และ 80,000 แผ่น จัดทำบัตรรายการและให้บริการข้อมูลโดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ ปีละ 30,000 แผ่น จัดทำภาพยนตร์บบยูเมติก 55 เรื่อง ความยาวเรื่องละ 20 นาที จัดทำข้อมูลสไลด์ จำนวน 7,000 ภาพ จัดทำข้อมูลภาพถ่ายขาวดำ จำนวน 3,500 ภาพ จัดทำแผนที่สังคมและวัฒนธรรมภาคใต้ 60 อำเภอ เก็บข้อมูลการเล่นพื้นเมืองภาคใต้ลงเทปคาสเซต จำนวน 2,500 ม้วน ทำต้นฉบับ

¹⁵ สัมภาษณ์ ปรีชา ทิชนิงค์, รองศาสตราจารย์, 30 ธันวาคม 2546. (ขณะ สัมภาษณ์ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันทักษิณคดีศึกษา)

¹⁶ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, “รายงานการของบประมาณปี 2529,” (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2529), (อัดสำเนา).

¹⁷ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “แผนพัฒนา ฯ ที่ 6 ปี 2530-2534,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2529), (อัดสำเนา).

ข้อมูลเทปโดยใช้ม้วนเทปรีล 1,000 ม้วน เก็บข้อมูลวัตถุของจริง 5 เรื่อง ปีละ 1 เรื่อง คือ เครื่องเขียน เครื่องประดับ เครื่องผ่อนแรงพื้นบ้าน เครื่องมือช่างก่อสร้าง เครื่องมือประกอบ อาชีพเบ็ดเตล็ด ทำแผนภูมิและเขียนคำบรรยายพร้อมภาพประกอบข้อมูลเฉพาะเรื่อง 30 เรื่อง รวบรวมภาพศิลปินที่พบในภาพได้จำนวน 10 หลัก เก็บรวบรวมพืชสมุนไพรในภาคใต้ โดยทำอธิบายประกอบภาพ จำนวน 500 ชนิด เก็บรวบรวมนิทานพื้นบ้านภาคใต้ตามเขตจังหวัด พื้นที่ 14 จังหวัด เก็บรวบรวมประวัติบุคคลสำคัญ 100 คน วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับภาคใต้ 100 เรื่อง เก็บรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับภาคใต้จากกองจดหมายเหตุแห่งชาติ 50,000 แผ่น เก็บรวบรวมเอกสารอื่น ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาคใต้ 25,000 แผ่น

5.1.3 การวัดผลงาน

ภายหลังสถาปนาสถาบันทักษิณคดีศึกษา ผลการดำเนินงานในแต่ละปีได้บรรลุ ปริมาณและคุณภาพของงานแต่ละอย่าง แล้วบางส่วนรายงานผลผ่านเอกสารรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณและรายงานประจำปี ส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานพิพิธภัณฑ์คติชน วิทยา โดยจะสรุปภาพรวมของแต่ละปี และจัดทำตารางแยกรายการเพื่อแสดงปริมาณข้อมูลในแต่ละปี ดังนี้

5.1.3.1 ปีงบประมาณ 2522 เป็นผลสรุปจากรายงานประจำปีงบประมาณ 2523 เนื่องจากยังไม่มีกรจัดทำเอกสารรายงานประจำปี 2522 ถือว่าเป็นข้อมูลอ้างอิงในฐานะศูนย์ฯ (ดูตารางที่ 5.1) สรุปได้ดังนี้ ข้อมูลของงานพิพิธภัณฑ์เสียง มีแถบบันทึกเสียงทั้งสิ้น 1,076 ม้วน งานพิพิธภัณฑ์ภาพ มีภาพทั้งสิ้น 7,885 ภาพ แยกเป็นภาพสไลด์ 6,923 ภาพ และภาพถ่ายขาวดำ 962 ภาพ งานพิพิธภัณฑ์ทักษิณคดี มีวัตถุของจริงได้ 2,213 ชิ้น (ไม่ได้ระบุการแบ่งการจัดเก็บ) งานวรรณกรรมท้องถิ่น มีวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งหมด 811 เล่ม ส่วนด้านการบริการข้อมูล มีผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ทักษิณคดีทั้งสิ้น จำนวน 4,300 คน¹⁸ (ดูตารางที่ 5.2)

¹⁸ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2523,” น. 19-52.

5.1.3.2 ปีงบประมาณ 2523¹⁹ สรุปผลได้ดังนี้ งานเก็บรวบรวมข้อมูล ออกเก็บข้อมูลภาคสนาม 15 ครั้ง งานศึกษาข้อมูลเบื้องต้น 4 เรื่อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการออกภาคสนามในปีงบประมาณ 2524 (ดูตารางที่ 5.1)

ข้อมูลของฝ่ายพิพิธภัณฑสถาน มีแถบบันทึกเสียงทั้งสิ้น 1,484 ม้วน แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านสังคม ด้านการละคร ด้านภาษาศาสตร์ ด้านศาสนาและปรัชญา ด้านการศึกษา ด้านวรรณกรรมและการประพันธ์ ด้านคติชนวิทยา ด้านดนตรี สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 408 ม้วน

ข้อมูลฝ่ายพิพิธภัณฑสถานภาพ มีภาพสไลด์ทั้งสิ้น 3,923 ภาพ แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านประติมากรรม ด้านจิตรกรรม ด้านหัตถกรรม ด้านนาฏกรรม-คีตกรรม ด้านวรรณกรรม ด้านพืชและสัตว์ ด้านสถานที่ ด้านมนุษย์และชีวิตความเป็นอยู่ และกิจกรรมของสถาบันทักษิณคดีศึกษา สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 1,000 ภาพ ส่วนภาพถ่ายขาวดำ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,155 ภาพ สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 193 ภาพ

ฝ่ายพิพิธภัณฑสถานทักษิณคดี มีวัตถุของจริงและวัสดุอื่น ๆ เช่น เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน จำนวนทั้งสิ้น 4,615 ชิ้น สามารถเก็บเพิ่มขึ้น 2,402 ชิ้น

ฝ่ายห้องสมุดวรรณกรรมท้องถิ่น มีวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งหมด 893 เล่ม สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 82 เล่ม

บริการข้อมูล ฝ่ายพิพิธภัณฑสถานภาพมีผู้เข้าชมตลอดปีกว่า 6,000 คน ฝ่ายพิพิธภัณฑสถานเสียงมีผู้ใช้บริการตลอดปีกว่า 15,000 คน ฝ่ายวรรณกรรมท้องถิ่นมีผู้ใช้บริการตลอดปีกว่า 3,500 คน มีผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานทักษิณคดี มีจำนวน 14,000 คน (ดูตารางที่ 5.2) ผู้เข้าชมเพิ่มขึ้นจากเดิม 9,700 คน คิดเป็นร้อยละ 225.58

5.1.3.3 ปีงบประมาณ 2524²⁰ เนื่องจากสถาบันทักษิณคดีศึกษาไม่ได้จัดทำเอกสารรายงานประจำปี 2524 จึงสรุปจากรายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2525 ที่อ้างอิงถึงดังนี้ ข้อมูลของฝ่ายพิพิธภัณฑสถานเสียง มีแถบบันทึกเสียงทั้งสิ้น 2,224 ม้วน ฝ่ายพิพิธภัณฑสถานภาพ มีภาพทั้งสิ้นจำนวน 12,297 ชิ้น แบ่งเป็นภาพสไลด์จำนวน 9,457 ภาพ ภาพถ่ายขาวดำจำนวน 2,840 ภาพ ฝ่ายพิพิธภัณฑสถานทักษิณคดี มีวัตถุของจริง 1,818 ชิ้น (วัตถุของจริงมี

¹⁹ เรื่องเดียวกัน.

²⁰ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, "รายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2525," (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2526), (อัดสำเนา).

ปริมาณลดลง จากข้อมูลในปีงบประมาณ 2523 มีวัตถุของจริง 4,615 ชิ้น การระบุจำนวนวัตถุ อาจจะมีการนับในลักษณะต่างกัน) ห่องสมุดวรรณกรรมท้องถิ่น มีวรรณกรรมลายลักษณ์ทั้งหมด 932 เล่ม (ดูตารางที่ 5.1) คลังวรรณกรรมมีจำนวน 4,243 หน่วย นอกจากนี้มีภาพยนตร์ 8 ม.ม. จำนวน 36 ม้วน 21 เรื่อง มีเทปโทรทัศน์ จำนวน 9 ม้วน 7 เรื่อง

5.1.3.4 ปีงบประมาณ 2525²¹ (ดูตารางที่ 5.1) งานเก็บรวบรวมข้อมูล ออกเก็บ ข้อมูลภาคสนาม 26 ครั้ง

พิพิธภัณฑ์เสียง มีแถบบันทึกเสียงทั้งสิ้น 2,995 ม้วน สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 771 ม้วน คิดเป็นร้อยละ 34.67

พิพิธภัณฑ์ภาพ มีภาพสไลด์อยู่ทั้งสิ้น 10,537 ภาพ ในปีงบประมาณ 2525 สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 1,080 ภาพ ส่วนภาพถ่ายขาวดำมีทั้งสิ้น 3,102 ภาพ สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 262 ภาพ นอกจากนี้มีภาพยนตร์ 8 ม.ม. สามารถเก็บเพิ่มขึ้น 6 ม้วน 4 เรื่อง เทปโทรทัศน์ สามารถเก็บเพิ่มขึ้น 9 ม้วน 9 เรื่อง

พิพิธภัณฑ์ทัศนคติ มีวัตถุของจริงอยู่ทั้งสิ้น 2,629 ชิ้น สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 810 ชิ้น นอกจากนี้ยังงานจัดนิทรรศการเฉพาะเรื่องได้ 15 เรื่อง ดังนี้ เครื่องผ่อนแรงและ เทคโนโลยีชาวบ้าน เครื่องส่งสัญญาณชาวบ้าน การคิดคำนวณและการกำหนดมาตรา เครื่องมือ งานไม้และจักสาน ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว ยางพาราพืชเศรษฐกิจของภาคใต้ ประเพณีวันสงกรานต์น้ำผู้ใหญ่ เครื่องในครัวเรือน เครื่องดักจับสัตว์น้ำ คุณลักษณะและสาระสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา (เก็บเกี่ยว นวด ฝัด สีข้าว) ลูกบิดที่พบในภาคใต้ทั้ง 6 แห่ง และปรับปรุงการจัดแสดงข้อมูลเชิงนิทรรศการ (มหรสปพื้นที่บ้าน ว่าชนิตต่าง ๆ ที่นิยมเล่นในภาคใต้) การจัดทำภาพถ่ายเส้น แผนที่ แผนที่ ภูมิ ได้จัดทำ 5 รายการ คือ แผนที่ 14 จังหวัด ภาคใต้แสดงแหล่งขุดพบลูกบิดและชิ้นส่วนเครื่องปั้นดินเผา ภาพถ่ายเส้นสีน้ำประเภอบการจัดนิทรรศการเฉพาะเรื่อง 10 ภาพ ภาพเขียนสีพลาสติกเป็นฉากประกอบ 4 ภาพ ภาพเขียนสีพลาสติกแสดงประกอบอาชีพ 4 ภาพ แผนที่ประกอบคำทายเกี่ยวกับการไถนา

ห่องสมุดวรรณกรรมท้องถิ่น มีข้อมูลวรรณกรรมลายลักษณ์ 986 เล่ม สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 54 เล่ม ส่วนคลังวรรณกรรมสามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 625 หน่วย

งานการให้บริการเยี่ยมชมและบรรยายทางวิชาการประกอบ จำนวนผู้เยี่ยมชม 3,348 คน (ดูตารางที่ 5.2) ไม่รวมนิสิตที่เข้าใช้บริการประมาณวันละ 50 คน

²¹ เรื่องเดียวกัน.

5.1.3.5 ปีงบประมาณ 2526²² (ดูตารางที่ 5.1) งานเก็บรวบรวมข้อมูล ออกเก็บข้อมูลภาคสนาม 32 ครั้ง เป็นเวลา 64 วัน

หน่วยงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีแถบบันทึกข้อมูลทั้งสิ้น 3,461 ม้วน สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 706 ม้วน

หน่วยงานพิพิธภัณฑสถานภาพ สามารถรวบรวมภาพเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น 5,350 ภาพ แบ่งเป็นภาพสไลด์ 2,018 ภาพ ภาพถ่ายขาวดำ 2,690 ภาพ ภาพถ่ายสี 642 ภาพ นอกจากนี้มีภาพยนตร์ 8 ม.ม. จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ ทำรำโนราแบบดั้งเดิม ซ่อมสาร สุ่มวง ออกปากไถนา ซีละ และรองเง็ง เทปบันทึกโทรทัศน์ 7 เรื่อง ได้แก่ ออกปากกินวาน กลองยาว ซักพระ การรำโนราแบบดั้งเดิม เครื่องปั้นดินเผา ซ่อมสาร สุ่มวง

หน่วยงานพิพิธภัณฑสถานวัดธาตุของจริง สามารถเก็บเพิ่มขึ้น 44 ชิ้น ทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี เครื่องมือประกอบอาชีพ เครื่องใช้ในครัวเรือน และเบ็ดเตล็ด

หน่วยงานวรรณกรรมท้องถิ่น เก็บวรรณกรรมลายลักษณ์ประเภทหนังสือชุดได้ 2 เรื่อง ถ่ายสำเนาวรรณกรรมลายลักษณ์ 47 เล่ม และคัดลอกด้วยลายมือจากต้นฉบับหนังสือชุด 120 เล่ม วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ ประเภทเพลงกล่อมเด็ก นิทานพื้นเมือง ปริศนา คำทาย ความเชื่อ ยากกลางบ้าน ประวัติบุคคลสำคัญของภาคใต้ และประเพณีท้องถิ่น แล้วถอดเป็นลายลักษณ์ลงแผ่นบัตรหรือแผ่นกระดาษจัดเก็บเป็นแฟ้มได้ทั้งสิ้น 1,045 รายการ

งานตกแต่งบริเวณและพิพิธภัณฑสถาน ก่อสร้างที่นั่งอำนวยการโรงละครเปิด 3 ชั้น ตกแต่งบริเวณบ้านรัตนเลิศ (บ้านทรงจีน)

ให้บริการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถาน มีผู้เข้าชมทั้งสิ้น 5,634 คน (ดูตารางที่ 5.2) ไม่รวมนิสิตที่เข้าใช้บริการประมาณวันละ 80 คน

5.1.3.6 ปีงบประมาณ 2527²³ (ดูตารางที่ 5.1) งานเก็บรวบรวมข้อมูล ออกเก็บข้อมูลภาคสนาม 26 ครั้ง

หน่วยงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สามารถรวบรวมแถบบันทึกเสียงเพิ่มขึ้น 545 ม้วน

²² สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2526,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2527), (อัดสำเนา).

²³ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2527,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2528), (อัดสำเนา).

หน่วยงานพิพิธภัณฑ์ภาพ สามารถรวบรวมภาพเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น 1,773 ชิ้น แบ่งเป็น ภาพสไลด์จำนวน 1,503 ภาพ ภาพถ่ายขาวดำ 247 ภาพ ภาพถ่ายสี 23 ภาพ ส่วนเทพโทรทัศน์ สามารถเก็บเพิ่มขึ้น 32 เรื่อง

หน่วยงานพิพิธภัณฑ์วัตถุของจริง สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 38 ชิ้น ได้แก่ อาวุธ เครื่องมือประกอบอาชีพ เครื่องใช้ในครัวเรือน และเบ็ดเตล็ด

หน่วยงานห้องสมุดวรรณกรรมท้องถิ่น เก็บวรรณกรรมลายลักษณ์ประเภทหนังสือ บุคได้เพิ่มขึ้น 24 เรื่อง เก็บรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ ประเภทเพลงกล่อมเด็ก นิทานพื้นเมือง ปริศนาคำทาย ความเชื่อ ยากกลางบ้าน ประวัตินุคคลสำคัญของภาคใต้ และ ประเพณีท้องถิ่นได้ 1,201 รายการ

ให้บริการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ มีผู้คนเข้าชมทั้งสิ้น 5,171 คน (ดูตารางที่ 5.2) นิสิตที่เข้าใช้บริการประมาณ 1,500 คน

5.1.3.7 ปีงบประมาณ 2528²⁴ (ดูตารางที่ 5.1) งานเก็บรวบรวมข้อมูล หน่วยงานพิพิธภัณฑ์เสียงออกเก็บข้อมูลภาคสนาม 25 ครั้ง หอเอกสารทักษิณ เก็บข้อมูลสภาพสังคมและวัฒนธรรม 20 หมู่บ้าน หน่วยผลิตสื่อ เก็บข้อมูลภาคสนาม 19 ครั้ง

หน่วยงานพิพิธภัณฑ์เสียง มีแถบบันทึกเสียงทั้งสิ้น 4,081 ม้วน สามารถรวบรวมเพิ่มขึ้น 250 ม้วน

หน่วยงานพิพิธภัณฑ์ภาพ ลงทะเบียนและทำดัชนีข้อมูลประเภทต่าง ๆ คือ แถบบันทึกภาพ ภาพสไลด์ ข้อมูลได้ลงทะเบียนและทำดัชนีข้อมูลประเภทต่าง ๆ จำนวนรวม 586 รายการ

หน่วยงานพิพิธภัณฑ์วัตถุของจริง เก็บข้อมูลได้ 266 รายการ ทางด้านศาสนวัตถุ เครื่องมือประกอบอาชีพ เครื่องมือเครื่องใช้ และเบ็ดเตล็ด

หน่วยงานห้องสมุดวรรณกรรมท้องถิ่น เก็บวรรณกรรมลายลักษณ์ประเภทหนังสือ บุคได้เพิ่มขึ้น 22 เล่ม เก็บรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ ประเภทเพลงกล่อมเด็ก นิทานพื้นเมือง ปริศนาคำทาย ความเชื่อ ยากกลางบ้าน ประวัตินุคคลสำคัญของภาคใต้ และ ประเพณีท้องถิ่น ได้ทั้งสิ้น 8,416 รายการ

ให้บริการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ มีผู้คนเข้าชมทั้งสิ้น 8,595 คน (ดูตารางที่ 5.2)

---

²⁴ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2528,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2529), (อัดสำเนา).

5.1.3.8 ปีงบประมาณ 2535²⁵ (ดูตารางที่ 5.1) การออกเก็บข้อมูลภาคสนาม จำนวน 20 ครั้ง ส่วนงานโสตทัศนศึกษา งานทัศนศึกษาและการรวบรวมหนังสือชุด (ย้ายไปขึ้นกับ กองสารนิเทศน์) ข้อมูลแถบบันทึกเสียงรวมทั้งสิ้น 4,390 ม้วน สามารถเก็บภาพทั้งสิ้น 18,270 ภาพ แบ่งเป็นภาพสไลด์ 15,000 ภาพ ภาพถ่ายขาวดำ-สี ขนาด 3x5 นิ้ว 3,200 ภาพ ภาพถ่ายขาวดำ-สี ขนาด 5x7 นิ้ว 70 ภาพ นอกจากนั้นมีเทปโทรทัศน์ระบบ VHS 1,150 เรื่อง เทปโทรทัศน์ระบบ U-MATIC 22 เรื่อง หนังสือชุดต้นฉบับ 766 เล่ม หนังสือชุดถ่ายสำเนา 180 เล่ม หนังสือชุดฉบับคัดลอก 172 เล่ม มีข้อมูลประเภทแผ่นบัตร ประวัติบุคคล 38 รายการ ประเพณี 127 รายการ ความเชื่อ 442 รายการ ยากกลางบ้าน 80 รายการ ปรัชญา คำทาย 1,483 รายการ พืชสมุนไพร 154 รายการ นิทานพื้นเมือง 406 รายการ เพลงกล่อมเด็ก 3,346 รายการ

กองพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สามารถเก็บข้อมูลประเภทวัตถุของจริงได้ 3,703 ชิ้น ส่วนผลการดำเนินงานในงานทะเบียนและคลังข้อมูล งานวิเคราะห์และจัดระบบข้อมูล งานศิลปะ การจัดและตกแต่งพิพิธภัณฑ์ งานภัณฑารักษ์และภัณฑนิเทศ งานอุทยานวัฒนธรรม ไม่ได้ระบุ แยกย่อยว่าแต่ละหน่วยงานมีผลงานการดำเนินงานอย่างไร

ให้บริการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ มีผู้คนเข้าชมทั้งสิ้น 55,764 คน (ดูตารางที่ 5.2)

5.1.3.9 ปีงบประมาณ 2536²⁶ (ดูตารางที่ 5.1) งานโสตทัศนศึกษา งานทัศนศึกษา และการรวบรวมหนังสือชุด (ขึ้นกับฝ่ายหอพักนิเทศน์) ข้อมูลแถบบันทึกเสียง 91 ม้วน รวมทั้งสิ้น 4,481 ม้วน สามารถเก็บภาพทั้งสิ้น 300 ภาพ แบ่งเป็นภาพสไลด์ 100 ภาพ ภาพถ่าย ขนาด 3x5 นิ้ว 200 ภาพ เทปโทรทัศน์ระบบ VHS 35 เรื่อง เทปโทรทัศน์ระบบ U-MATIC 60 เรื่อง หนังสือชุดต้นฉบับ 8 เล่ม หนังสือชุดถ่ายสำเนา 9 เล่ม หนังสือชุดฉบับคัดลอก 2 เล่ม

ฝ่ายพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สามารถเก็บข้อมูลประเภทวัตถุของจริงได้ 4,567 ชิ้น ส่วนผลการดำเนินงานในงานจัดหาและจัดระบบข้อมูล งานจัดพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา งานอนุรักษ์และซ่อมเสริม งานภัณฑนิเทศ ไม่ได้ระบุแยกย่อยว่าแต่ละงานมีผลงานการดำเนินงานอย่างไร ให้บริการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ มีผู้คนเข้าชมทั้งสิ้น 96,228 คน (ดูตารางที่ 5.2)

²⁵ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2535,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2536), (อัดสำเนา).

²⁶ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2536,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2537), (อัดสำเนา).

5.1.3.10 ปีงบประมาณ 2538²⁷ (ดูตารางที่ 5.1) งานโสตทัศนทัศน์ งานทัศนทัศน์ และการรวบรวมหนังสือชุด (ขึ้นกับฝ่ายหอพักชินนิทัศน์) ข้อมูลแถบบันทึกเสียง 28 ม้วน รวมมีทั้งสิ้น 4,509 ม้วน สามารถเก็บภาพสไลด์เพิ่มขึ้น 70 ภาพ เทปโทรทัศน์ระบบ VHS 27 เรื่อง เทปโทรทัศน์ระบบ U-MATIC 8 เรื่อง หนังสือชุดต้นฉบับ 82 เล่ม หนังสือชุดถ่ายสำเนา 59 เล่ม (วรรณกรรมท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2537 รวบรวมได้ 12 เล่ม²⁸)

ฝ่ายพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สามารถเก็บวัตถุของจริง 9,623 ชิ้น ส่วนผลการดำเนินงานในงานจัดหาและจัดระบบข้อมูล งานจัดพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา งานอนุรักษ์และซ่อมเสริม งานภัณฑนิเทศ ไม่ได้ระบุแยกย่อยว่าแต่ละงานมีผลงานการดำเนินงานอย่างไร (ในปี พ.ศ. 2537 เก็บได้ 11,744 ชิ้น²⁹)

ให้บริการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ มีผู้คนเข้าชมทั้งสิ้น 63,093 คน (ดูตารางที่ 5.2)

5.1.3.11 ปี พ.ศ. 2539³⁰ (ดูตารางที่ 5.1) งานโสตทัศนทัศน์ งานทัศนทัศน์และการรวบรวมหนังสือ ชุด (ขึ้นกับกองหอพักชินนิทัศน์) ข้อมูลแถบบันทึกเสียง 280 ม้วน รวมมีทั้งสิ้น 4,789 ม้วน ภาพสไลด์ 100 ภาพ เทปโทรทัศน์ VHS 30 เรื่อง หนังสือชุดต้นฉบับ 4 เล่ม หนังสือชุดถ่ายสำเนา 40 เล่ม

กองพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา มีข้อมูลประเภทวัตถุของจริงทั้งสิ้น 68,045 ชิ้น เป็นการสำรวจเพิ่มจากคลังสำรองและนิทรรศการถาวร 35,931 ชิ้น สามารถเก็บวัตถุของจริงเพิ่มขึ้น 575 รายการ จำนวน 2,477 ชิ้น ส่วนผลการดำเนินงานในงานจัดหาและจัดระบบข้อมูล งานจัดพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา งานอนุรักษ์และซ่อมเสริม งานภัณฑนิเทศ ไม่ได้ระบุแยกย่อยว่าแต่ละงานมีผลงานการดำเนินงานอย่างไร

ให้บริการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ มีผู้คนเข้าชมทั้งสิ้น 57,544 คน (ดูตารางที่ 5.2)

ผลการดำเนินงานที่ก้าวหน้าและสำเร็จเกินเป้าหมาย เพราะมีการวางแผนงาน นอกจากนั้น การควบคุมการปฏิบัติงานที่เข้มงวดของสุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์และคอยแก้ปัญหา

²⁷ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2538,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2539), (อัดสำเนา).

²⁸ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2539,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2539), น. 39. (อัดสำเนา).

²⁹ เรื่องเดียวกัน, น. 41.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, น. 32-41.

ตลอดเวลา “อาจารย์สุวิงค์ ท่านมาทำงานตั้งแต่ 7 โมงเช้า กลับบ้าน 6 โมงเย็น ท่านเดินไป
ทุกที่ ที่ได้มอบหมายงานไว้ ช่วยแก้ปัญหาและอำนวยความสะดวกในการทำงาน”³¹

ตารางที่ 5.1
สรุปผลการดำเนินงานเก็บข้อมูลภาคสนาม

ปีงบประมาณ	ออกภาคสนาม (ครั้ง)	ข้อมูลเสียง (ม้วน)	ข้อมูลภาพ (ภาพ)	วัตถุของจริง (ชิ้น)	วรรณกรรมท้องถิ่น(เล่ม)	หมายเหตุ
2522 ³²	ไม่ระบุ	(1,076)	(7,885)	(2,213)	(811)	ไม่ปรากฏรายงานประจำปี
2523	15	408	1,193	2,402	82	
2524 ³³	ไม่ระบุ	(2,224)	(12,297)	(1,818)	(932)	ไม่ปรากฏรายงานประจำปี
2525	26	771	1,342	810	54	
2526	32	706	5,350	44	167	
2527	26	545	1,773	38	24 เรื่อง	
2528	44	250	510	266	22	
2535	20	(4,390)	(18,270)	(3,703)	(1,118)	
2536	ไม่ระบุ	91	300	4,567	19	
2537 ³⁴	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	11,744	12	ไม่ปรากฏรายงานประจำปี
2538	ไม่ระบุ	28	70	9,623	141	
2539	ไม่ระบุ	280	100	2,477	44	

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือยอดรวมข้อมูลจนถึงปีนั้น แต่ไม่ได้ระบุปริมาณข้อมูลที่เก็บเพิ่มได้
ปีงบประมาณ 2522 2524 2529-2534 และ 2537 ไม่ปรากฏรายงานประจำปี

ที่มา: งานผลิตสื่อเพื่อการส่งเสริมเผยแพร่ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

³¹ สัมภาษณ์ ภิญญา รัตนพงศ์, นักวิชาการศึกษา 6, 6 พฤษภาคม 2549.

³² สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2523,” น. 20-37.

³³ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2525,” น. 20-37.

³⁴ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2539,” น. 39-41.

ตารางที่ 5.2
สถิติผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา

ปีงบประมาณ	จำนวน (คน)
2522	4,300
2523	14,000
2524	ไม่ปรากฏข้อมูล
2525	3,348
2526	5,634
2527	5,171
2528	8,595
2529	ไม่ปรากฏข้อมูล
2530	ไม่ปรากฏข้อมูล
2531	ไม่ปรากฏข้อมูล
2532	ไม่ปรากฏข้อมูล
2533	ไม่ปรากฏข้อมูล
2534	35,404
2535	55,764
2536	96,128
2537	76,227
2538	63,093
2539	57,544 ³⁵

ที่มา: งานผลิตสื่อเพื่อการส่งเสริมเผยแพร่ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

³⁵ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “ตีทะเลาะ,” (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2539), น. 8. (อัดสำเนา)

จากตารางที่ 5.2 เมื่อดูสถิติผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา ปีงบประมาณ 2523 มีผู้เข้าชมเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2522 จำนวน 9,700 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 225.58³⁶ จากสถิติผู้เข้าชมปีงบประมาณ 2534-2539³⁷ ผู้เข้าชมเริ่มลดจำนวนลงตั้งแต่ปีงบประมาณ 2537 ส่วนจำนวนผู้เข้าชมในแต่ละปีนั้น เดือนมกราคมมีผู้เข้าชมมากที่สุด เนื่องจากมีวันสำคัญ เช่น วันปีใหม่ วันครู วันเด็กแห่งชาติ เดือนที่มีผู้เข้าชมน้อยที่สุด คือ เดือนกันยายน เดือนตุลาคม เนื่องจากเป็นช่วงฤดูมรสุม

ส่วนสถิติข้อมูลวัตถุของจริงที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา (ดูตารางที่ 5.3) แบ่งตามห้องจัดแสดง (ปี พ.ศ. 2539) มียอดรวม 45,375 ชิ้น ไม่ตรงกับการสำรวจเพิ่มจากคลังสำรองและนิทรรศการถาวร เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2539 มีจำนวน 35,931 ชิ้น พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยามีวัตถุทั้งหมด 68,045 ชิ้น³⁸ อาจเป็นไปได้สถิติในตารางที่ 5.3 จัดทำขึ้นในภายหลังการรวบรวมข้อมูลรายงานประจำปี ซึ่งรวบรวมเพื่อจัดทำหนังสือที่ระลึกพิธีเปิดอาคารนวมภูมินทร์³⁹ หรือในพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา มีการจัดแสดงวัตถุของจริงเพิ่มขึ้น “ต้องรีบจัดแสดงนิทรรศการถาวรทุกห้องให้เสร็จก่อนการเปิดอาคารนวมภูมินทร์อย่างเป็นทางการ บางห้องจัดอย่างเร่งรีบ เช่น ห้องสงขลาศึกษา ใช้เวลาจัดทำไม่ถึงเดือน วัตถุที่นำจัดแสดงยังไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดสงขลาได้สมบูรณ์”⁴⁰

³⁶ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2523,” น. 52.

³⁷ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, ที่ระลึกพิธีเปิดอาคารนวมภูมินทร์, (ม.ป.ท., 2539), น. 69. (วโรกาสมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงเปิดอาคารนวมภูมินทร์ สถาบันทักษิณคดีศึกษา 6 กันยายน 2539)

³⁸ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2539,” น. 32.

³⁹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, ที่ระลึกพิธีเปิดอาคารนวมภูมินทร์, น. 72.

⁴⁰ สัมภาษณ์ ภิญญู รัตนพงศ์, นักวิชาการศึกษา 6, 6 พฤษภาคม 2549.

ตารางที่ 5.3
วัตถุของจริงที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา

ห้องที่จัดแสดง	จำนวน (ชิ้น)
ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์	7,062
ลูกบิดและเครื่องประดับ	29,381
มีดและศาสตราวุธ	569
อาชีพลูก	324
เครื่องมือจับสัตว์	97
เครื่องปั้นดินเผา	1,298
ผ้าทอพื้นเมือง	257
กระต่ายขูดมะพร้าว	135
หัตถกรรม	536
การศึกษา	42
การละเล่นพื้นเมือง	132
เครื่องตาม	131
เครื่องแก้ว	1,596
วัฒนธรรมโลหะและโลหะ	629
เหรียญและเงินตรา	2,984
ศาสนา	202
รวมทั้งหมด	45,375 ⁴¹

ที่มา: งานวางแผนและนโยบาย สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁴¹ วัตถุที่ไม่ได้นำมาจัดแสดง จัดเก็บไว้ในห้องคลัง 2 ห้อง จำนวน 22,670 ชิ้น

5.2 แหล่งทุนสนับสนุน

ในสภาวะปัจจุบัน พิพิธภัณฑสถานศึกษาต้องการงบประมาณเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนากิจกรรมด้านต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันกลับถูกขอร้องให้ตัดงบประมาณค่าใช้จ่ายลง การแสวงหางบประมาณเพิ่มเติมจึงเป็นปัญหาสำคัญในการบริหารงาน หลักสำคัญเบื้องต้นในการพัฒนางบประมาณนั้น แผนงานและเป้าหมายมีความจำเป็นที่ต้องการงบประมาณเพิ่ม จุดเด่นของการพัฒนาหนักไปในด้านการก่อสร้าง ซึ่งเป็นงบประมาณประเภทลงทุน งบประมาณดำเนินการในการจัดแสดง

นอกจากการจัดทำเป้าหมายเบื้องต้นแล้ว แหล่งที่มาของทุนต่าง ๆ งบประมาณช่วยเหลือเพิ่มเติมจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งก็มีความจำเป็นอย่างมาก พิพิธภัณฑสถานศึกษาพัฒนาตนเองด้วยความช่วยเหลือจากแหล่งทุนของเอกชน มีรายได้จากการบริจาคของมูลนิธิ สมาคม เอกชน หรือองค์กรอื่น ๆ รวมถึงค่าธรรมเนียมและค่าเข้าชมห้องจัดแสดง ร้านขายของที่ระลึก

ในการหารายได้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานนั้น การทำแผนจะช่วยให้ผู้บริจาคเงินช่วยเหลือได้เข้าใจว่าเงินเหล่านั้นถูกนำไปใช้เพื่อแผนงานไหน หากมีรายละเอียดเหล่านี้จะช่วยให้มีผู้บริจาคช่วยเหลือมากขึ้น ทั้งนี้เพราะความไว้วางใจในองค์กร ความรีบด่วนและความสำคัญของกิจกรรมที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือการจัดตั้งอนุกรรมการหางบประมาณ

5.2.1 เงินงบประมาณ

งบประมาณแผ่นดินสำหรับก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานวิทยามี กลุ่มบ้านหลังคาจั่ว กลุ่มบ้านหลังคาปลานอ กลุ่มบ้านหลังคาปั้นหย่า ใช้งบประมาณปี 2530-2532 อาคารนวมภูมินทร์ ใช้งบประมาณปี 2536-2537

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและรายงานประจำปี ทำให้เห็นเงินงบประมาณรายรับทั้งหมดที่สถาบันทักษิณคดีได้รับ และเงินงบประมาณแผ่นดิน (ดูตารางที่ 5.4 และ 5.5)

ตารางที่ 5.4
เงินงบประมาณที่สถาบันทักษิณคดีศึกษาได้รับ

ปีงบประมาณ	จำนวน (บาท)
2523	1,364,443.50
2524	ไม่ปรากฏข้อมูล
2525	1,204,253.22
2526	1,127,809.00
2527	1,343,971.96
2528	2,556,427.67
2529	1,230,030.00
2530	1,276,350.00
2531	13,134,750.00
2532	6,182,890.00
2533	4,292,980.00
2534	3,336,070.00
2535	9,650,995.73
2536	20,364,020.89
2537	14,727,800.00
2538	11,934,750.72
2539	51,017,353.45

หมายเหตุ ปีงบประมาณ 2529-2534 และ 2537 ปรากฏเฉพาะเงินงบประมาณแผ่นดิน⁴²

ที่มา: งานวางแผนและนโยบาย สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁴² สถาบันทักษิณคดีศึกษา, ที่ระลึกพิธีเปิดอาคารนวมภูมินทร์, น. 75.

ตารางที่ 5.5
เงินงบประมาณแผ่นดินที่สถาบันทักษิณคดีศึกษาได้รับ

ปีงบประมาณ	จำนวน (บาท)
2523	497,129.50
2524	ไม่ปรากฏข้อมูล
2525	671,495.00
2526	987,240.00
2527	1,202,503.07
2528	1,450,486.41
2529	1,230,030.00
2530	1,276,350.00
2531	13,134,750.00
2532	6,182,890.00
2533	4,292,980.00
2534	3,336,070.00
2535	7,044,225.50
2536	18,133,910.75
2537	14,727,800.00
2538	10,220,766.25
2539	47,198,152.27

ที่มา: งานผลิตสื่อเพื่อการส่งเสริมเผยแพร่ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

5.2.2 เงินอุดหนุนจากแหล่งทุนอื่น

งบจากเอกชนมีขึ้นตั้งแต่ยุคแรกของการเริ่มดำเนินงานด้านวัฒนธรรม สรุปได้ดังนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2513 ได้จากมูลนิธิเอเชียแห่งประเทศไทย จำนวน 10,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลภาคสนามที่อำเภอสังขละบุรีและอำเภอระโนด

หลังจากมีห้องวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้แล้ว จัดหาทุนเพิ่มเติมโดยการจัดแสดงละครเพลงเรื่องพระลอ และเรื่องพระสุธน เพื่อซื้อครุภัณฑ์และเป็นค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลภาคสนามส่วนงานเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดระบบข้อมูลได้รับการสนับสนุนจาก ศ.ดร.สมพร บัวทอง และมูลนิธิเอเชียแห่งประเทศไทย เพื่อจัดพิมพ์วรรณกรรมท้องถิ่นที่ได้จากการปริวรรต เรื่อง มโนหรานิบาด ฉบับวัดมณีมาวาส เรื่อง พระมหาชาติคถา ฉบับวัดมณีมาวาส และตำรับยาไทย ของนายไชยยศ ทีปกร จันทรพิทักษ์⁴³ หลังจากนั้นปรากฏรายการเงินอุดหนุนจากรายงานประจำปีดังนี้ (ดูตารางที่ 5.6)

ปีงบประมาณ 2523⁴⁴ เงินจากผู้บริจาค 734,500 บาท เงินช่วยเหลือจากองค์การยูเนสโกและสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 132,814 บาท นอกจากนี้ยังได้รับมอบรถยนต์กระบะ 1 คัน เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล (ปีงบประมาณ 2524 ไม่ปรากฏข้อมูล)

ปีงบประมาณ 2525⁴⁵ เงินรายได้สถาบันทักษิณคดีศึกษา 28,650 บาท เงินสนับสนุนจาก ส.ว. 60,000 บาท เงินสนับสนุนจากวิทยาเขตสงขลา 30,000 บาท เงินสนับสนุนจากวิทยาเขตกลาง 60,000 บาท เงินสนับสนุนจากมูลนิธิโตโยต้า 364,308.22 บาท

ปีงบประมาณ 2526⁴⁶ เงินรายได้สถาบันทักษิณคดีศึกษา 53,296 บาท เงินสนับสนุนจากวิทยาเขตสงขลา 40,000 บาท เงินสนับสนุนจากวิทยาเขตกลาง 42,300 บาท เงินสนับสนุนจากสหกรณ์ออมทรัพย์ มศว. 5,000 บาท

⁴³ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เหลียวหลังแลหน้า, น 11-12.

⁴⁴ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานประจำปี 2523,” น. 54-55.

⁴⁵ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2525,” น. 15.

⁴⁶ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2526,” น. 66.

ปีงบประมาณ 2527⁴⁷ เงินรายได้สถาบันทักษิณคดีศึกษา 61,468.89 บาท เงินสนับสนุนจากวิทยาเขตสงขลา 80,000 บาท

ปีงบประมาณ 2528⁴⁸ เงินรายได้สถาบันทักษิณคดีศึกษา 100,256.21 บาท เงินสนับสนุนจากมูลนิธิโตโยต้า 795,300.82 บาท เงินสนับสนุนจากมูลนิธิเอเชีย 100,000 บาท เงินสนับสนุนจากวิทยาเขตสงขลา 25,000 บาท เงินสนับสนุนจากวิทยาเขตบางแสน 25,000 บาท เงินสนับสนุนโครงการถ่ายภาพสถาปัตยกรรมภาคใต้ 30,184.23 บาท เงินบริจาคจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี 20,000 บาท และคุณหญิงพูนสุข ประธานราษฎรนิกร 10,200 บาท

การได้รับทุนสนับสนุนภายนอก เป็นทุนจากมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทยต่อเนื่อง 3 โครงการ สรุปได้ดังนี้ ได้รับทุนสำหรับชำระพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ 1,6000,000 เยน (แลกเปลี่ยนเงินไทยได้ 159,470.89 บาท) ได้รับทุนสำหรับจัดทำสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ 20,750,000 เยน (แลกเปลี่ยนเงินไทยได้ 2,072,066.28 บาท) และปี พ.ศ. 2529 ได้รับทุนสำหรับจัดพิมพ์สารานุกรมชุดดังกล่าว จำนวน 1,000 ชุด เป็นเงิน 23,360,000 เยน ได้รับทุนสำหรับจัดทำวิดีโอเทปวัฒนธรรมไทยพุทธในภาคใต้ เป็นเงิน 2,116,000 บาท และได้ครุภัณฑ์หลายรายการ เช่น รถยนต์ 15 ที่นั่ง เครื่องถ่ายและตัดต่อวิดีโอ เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องถ่ายเอกสาร⁴⁹

ปี พ.ศ. 2529 สถาบันฯ จัดกิจกรรมพิเศษหารายได้รายการตักน้ำใจใส่เผ่ล้างหลา ในครั้งนั้นได้รับเงินถึง 1,423,000 บาท ทั้งนี้ได้แบ่งไปจัดซื้อที่ดินเพื่อตั้งพิพิธภัณฑสถาน⁵⁰

เงินอุดหนุนจากเอกชนที่สนับสนุนพิพิธภัณฑสถานศึกษาในช่วงแรก มีทั้งจากองค์กรเอกชน บุคคลที่สนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นค่าครุภัณฑ์และอื่น ๆ สำหรับจัดข้อมูลและตกแต่งห้องต่าง ๆ รวมได้รับ 14,179,356.10 บาท⁵¹ เงินอุดหนุนที่สำคัญ คือ “สถาบันทักษิณคดีศึกษาได้จัดตั้งมูลนิธิสถาบันทักษิณคดีศึกษา ในปี พ.ศ. 2525 เพื่อแสวงหาเงินรายได้มาสนับสนุนกิจกรรมวิชาการของสถาบันฯ อีกส่วนหนึ่งได้สนับสนุนการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถาน⁵²

⁴⁷ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2527,” น. 55.

⁴⁸ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, “รายงานผลงานประจำปีงบประมาณ 2528,” น. 49.

⁴⁹ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เหลียวหลังแลหน้า, น. 18.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, น. 20.

⁵¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, ที่ระลึกพิธีเปิดอาคารนวมภูมิินทร์, น. 65 - 68.

⁵² สัมภาษณ์ สถาพร ศรีสังข์, นักวิชาการศึกษา 6, 7 พฤษภาคม 2549. (ขณะสัมภาษณ์ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันทักษิณคดีศึกษา)

ปี พ.ศ. 2530 - 2534 เงินอุดหนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 810,000 บาท เงินบริจาคจากบุคคลทั่วไป 4,644,993.10 บาท เงินพัฒนาจังหวัดผ่าน ส.ส. 50,000 บาท⁵³

ปี พ.ศ. 2535-2539 ได้เงินบริจาคขององค์กรเอกชนและบุคคลทั่วไป 9,534,363 บาท⁵⁴ นอกจากนี้ได้รับเงินบริจาคเป็นประจำทุกเดือนเพื่อสนับสนุนงานของสถาบัน ฯ

เงินอุดหนุนจากแหล่งทุนอื่น สามารถช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินงานได้มาก เพราะสถาบันทักษิณคดีศึกษาได้รับงบประมาณล่าช้า งบประมาณมีจำกัด ขาดแคลนยานพาหนะ ขาดแคลนอุปกรณ์ ขาดแคลนบุคลากร บางปีได้รับมากกว่าเงินงบประมาณแผ่นดิน เช่น ปีงบประมาณ 2523 ได้รับงบประมาณแผ่นดิน 497,129.50 บาท ได้รับงบประมาณจากผู้บริจาค 734,500 บาท เงินช่วยเหลือจากยูเนสโกและสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ 132,814 บาท⁵⁵

ตารางที่ 5.6

เงินงบประมาณจากแหล่งทุนอื่นที่สถาบันทักษิณคดีศึกษาได้รับ

ปีงบประมาณ	เงินรายได้สถาบันฯ (บาท)	เงินสนับสนุน (บาท)	รวม (บาท)
2523	ไม่ปรากฏข้อมูล	867,314.00	867,314.00
2525	28,650.00	504,308.22	532,958.22
2526	53,296.00	87,273.00	140,569.00
2527	61,468.89	80,000.00	141,468.89
2528	100,256.21	975,485.05	1,105,941.26
2535	963,008.63	1,643,761.60	2,606,770.23
2536	891,010.14	1,339,100.00	2,230,110.14
2538	1,040,364.47	673,620.00	1,713,984.47
2539	1,460,052.18	2,359,149.00	3,819,201.18

ที่มา: งานผลิตสื่อเพื่อการส่งเสริมเผยแพร่ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁵³ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เหลียวหลังแลหน้า, น 32.

⁵⁴ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, คราบน้ำตาบนทางชีวิตและงาน, น. 158.

⁵⁵ สถาบันทักษิณคดีศึกษา, "รายงานประจำปี 2523," น. 54.

5.3 การบริหารเวลาและบุคลากร

การดำเนินงานต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการกระตุ้นเจ้าหน้าที่ให้กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอย่างมีชีวิตชีวา เพื่อเร่งรัดงานให้บรรลุเป้าหมายตามกำหนดที่กะไว้ งานบางอย่างแม้จะสำเร็จเรียบร้อยแต่ล่าช้ากว่าความต้องการ ถือว่าเป็นการสูญเสียเช่นเดียวกับการทำงานไม่สำเร็จ หากต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูงด้วยแล้ว นับเป็นอันตรายของหน่วยงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นในการบริหารงานทุกแขนงจึงต้องจัดทำกำหนดการประกอบการพิจารณาสั่งการ

สถาบันทักษิณคดีศึกษาบริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อดูจากปริมาณงานจำนวนบุคลากรซึ่งมีจำกัด การบริหารงานนี้ช่วยเร่งรัดให้บุคลากรดำเนินงานไปสู่จุดหมายที่ถูกต้องและตรงตามกำหนดเวลา ที่ปรากฏชัดอยู่ในช่วงหลังสถาปนาเป็นสถาบัน เพราะระยะเวลาที่ปฏิบัติงานตรงตามเป้าหมาย จะมีตลาดเคลื่อนบ้างก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านงบประมาณที่ล่าช้า ส่วนการบริหารเวลาสำหรับตัวบุคลากร ไม่ได้เป็นไปตามระบบราชการ บุคลากรทำงานเกินเวลาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งชั้นอาสาเองและลูกภารงานบังคับ อย่างเช่น เวลาในการเตรียมงาน มีการวางแผนงาน จัดทำวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และแผนปฏิบัติงาน แต่ในการปฏิบัติงานยังยากที่จะควบคุมได้ทุกอย่าง อีกทั้งผู้อำนวยการกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานกระชั้นชิด ทั้งที่งานบางอย่างจำเป็นต้องประมวลข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วน จึงไม่สามารถทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย

56

ช่วงเริ่มก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานศึกษา งานก่อสร้างเป็นหน้าที่ของผู้รับเหมาก่อสร้าง มีบุคลากรบางส่วนของสถาบันที่ดูแลการก่อสร้าง งานระยะนี้ล่าช้าบ้าง เนื่องจากมีอุปสรรคของสภาพพื้นที่ลาดชัน ฤดูกาลและราคาเหล็กเส้นที่สูงขึ้น งานในการตกแต่งพิพิธภัณฑสถานเมื่อถูกควบคุมด้วยเวลา คุณภาพงานจึงด้อยลงไป รายละเอียดในการจัดแสดงขาดการเอาใจใส่ ทั้งนี้ ช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2534 ต้องเร่งงานเพื่อให้ทันกำหนดเปิดพิพิธภัณฑสถานศึกษา

เวลาแห่งพิธีการ เมื่อวางแผนงานแล้ว งานบางอย่างไม่อยู่ในอำนาจที่จะรับไปปฏิบัติ จะต้องเสนอผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปพิจารณาสั่งการ ทำให้ต้องเสียเวลาเสนอ

---

⁵⁶ สัมภาษณ์ ไพบูลย์ ดวงจันทร์, รองศาสตราจารย์, 8 พฤษภาคม 2548. (ขณะ สัมภาษณ์ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันทักษิณคดีศึกษา)

เรื่องราวต่าง ๆ ตามรูปแบบโครงสร้างของหน่วยงานราชการทั่วไป อย่างเช่น โครงสร้างการบริหารงานมหาวิทยาลัยก็เป็นทรงสูงแบบปิระมิดและอาจไม่ได้แบ่งอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ เวลาแห่งพิธีการจะต้องมากขึ้นไปด้วย เป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้งานล่าช้ากว่าที่ควร

การดำเนินงานของพิพิธภัณฑสถานคติชนวิทยา มักปรากฏอยู่เสมอว่าการปฏิบัติล่าช้า เพราะปริมาณงานมากเกินไปกว่ากำลังบุคลากร และต้องเสียเวลาในการรอคอยเป็นเวลานานจาก คณะผู้บริหารสถาบัน ฯ หรือจากมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีเหตุหลายประการ เช่น เจ้าหน้าที่ไม่เอาใจใส่งาน หรือทำงานด้วยความเฉื่อยชา แต่ความจริงอย่างหนึ่งมีอยู่ว่าผู้ดำเนินการจะต้องทำเรื่องเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ซึ่งมีอยู่หลายชั้นหลายตอน เช่น ในการขอขยาย พิพิธภัณฑสถานคติชนวิทยาต้องใช้เวลา 6 ปี ถือว่าความล่าช้าเกิดขึ้นเพราะระบบงานของรัฐ

เวลาแห่งการปฏิบัติงาน แผนงานทุกชนิดภายหลังจากที่ได้รับอนุมัติในหลักการต่าง ๆ แล้ว เจ้าหน้าที่ที่จะต้องนำไปปฏิบัติงานจะลุล่วง นอกจากมีความตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถแล้ว ศิลปะในการควบคุมงานหรือคุณลักษณะการเป็นผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ ได้แสดงความเป็นผู้นำทั้งด้านความคิด ความตั้งใจมุ่งมั่น เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรและยังสร้างศรัทธาต่อบุคคลภายนอก

การบริหารงานแต่ละครั้งจำเป็นอย่างยิ่งต้องกำหนดเวลาอย่างถูกต้อง ถ้าปรากฏว่างานใดมีแบบแผนที่ดีแต่งานล่าช้า แสดงว่ามีการผิดพลาดด้านพิธีการและการปฏิบัติงาน ต้องแก้ไขระบบงานและการควบคุมงาน ในการแก้ไขงานให้บรรลุเป้าหมายตามกำหนดเวลานั้น มีบางครั้งก็แก้ไขในรายละเอียดงานที่ไม่ได้สั่งการโดยตรง โดยเฉพาะช่วงสถาบันทักษิณคดีศึกษา เร่งงาน เช่นกรณีผู้อำนวยการสั่งการ “มีการสั่งการให้ก่อแนวกำแพง เมื่อทำแล้วต้องมีการแก้ไข เพราะจุดมุ่งหมายในการสั่งการครั้งแรกนั้นไม่ชัดเจน ลูกน้องก็ทำงานลำบาก ต้องไปคิดวิเคราะห์ให้ตรงความต้องการ แต่ท่านจะคอยปรับงานที่สั่งการไปแล้ว ทำให้ต้องลงมือ 2 ครั้งเสมอ ๆ”⁵⁷

ส่วนการบริหารบุคลากร การกระตุ้นบุคลากรให้กระตือรือร้นในการทำงานมีหลายประการ เช่น นโยบายในการบริหารงาน การปกครองด้วยความเที่ยงธรรมของผู้บังคับบัญชาและสภาพแวดล้อม

กระบวนการดังกล่าวมีใช้ในสถาบัน ฯ แต่ไม่มีระบุที่ใช้โดยตรงกับพิพิธภัณฑสถานคติชนวิทยา สิ่งสำคัญที่สุดนั้นอยู่ที่ความเป็นผู้นำของผู้บังคับบัญชา เพราะแม้การบริหารองค์กรในระบบราชการจะมีข้อบกพร่องและเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะประคับประคอง

⁵⁷ สัมภาษณ์ มนตรี สังมุสิกานนท์, อาจารย์, 5 พฤษภาคม 2547.

หน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายได้ หากผู้บังคับบัญชาไม่มีประสิทธิภาพแล้ว เป็นการยากที่จะควบคุมงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีปรากฏในช่วงหลังปี พ.ศ. 2539 และเกิดภาวะหยุดนิ่งในปี พ.ศ. 2541

งานด้านการบริหารพิพิธภัณฑสถานที่ไม่มีข้อมูลที่ระบุว่าพิพิธภัณฑสถานบริหารงานอย่างไร ทุกส่วนของข้อมูลตรงไปที่สถาบัน ฯ อาจสรุปได้ว่า พิพิธภัณฑสถานไม่มีระบบการบริหารงาน แต่พิพิธภัณฑสถานดำเนินงานภายใต้การบริหารงานของสถาบัน ฯ

5.4 การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

ในการจัดเก็บข้อมูล เป็นไปตามหลักคติชนวิทยา เมื่อเก็บรวบรวมวัตถุของจริง เสียง ภาพหรือข้อมูลอื่น ๆ จะนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการสืบค้น ข้อมูลที่จัดเก็บตั้งแต่ก่อนเป็นพิพิธภัณฑสถานคติชนวิทยาก็นำมารวมเข้าด้วยกัน ระบบทะเบียนการจัดเก็บอาจซ้ำซ้อน การเก็บข้อมูลจึงการแบ่งหมวดและประเภทตามเอกสารชั้นต้น

5.4.1 การดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูล

การดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลนั้น แบ่งเป็นการกำหนดประเภท การเก็บข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูลและการค้นคว้าวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.4.1.1 กำหนดประเภท ข้อมูลถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท เพื่อสะดวกในการดำเนินการเก็บข้อมูลและให้บริการ คือ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของภาคใต้ ลักษณะการแบ่งการปกครองท้องถิ่นของภาคใต้ ทรัพยากรธรรมชาติของภาคใต้ องค์การทางสังคมในภาคใต้ ประชากร และข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าภาคสนาม (แหล่งปฐมภูมิ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภาคใต้ซึ่งปรากฏอยู่ในเอกสารประเภทต่าง ๆ เช่น บทความทั่วไป รายงานประจำปี รายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย รายงานการประชุมสัมมนา และข้อมูลที่รวบรวมได้จากหน่วยงานอื่น (แหล่งทุติยภูมิ)

5.4.1.2 การเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลเริ่มต้นเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ สถานศึกษา องค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่น ๆ เช่น หอสมุดแห่งชาติ

ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือหอจดหมายเหตุแห่งชาติ วิธีการเก็บข้อมูลต้องสำรวจและเก็บเอกสารทุกประเภทเกี่ยวกับภาคใต้ ได้แก่ ขั้นตอนการสำรวจรายชื่อเอกสาร ทำดัชนีเอกสาร รวบรวมเอกสารสำคัญทุกสาขา แยกประเภท จัดระเบียบเอกสาร หลังจากนั้นจะเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการค้นคว้าวิจัยเฉพาะเรื่องตามความพร้อมของบุคลากรและข้อมูลเชิงปริมาณที่มี

5.4.1.3 การจัดระเบียบข้อมูล เมื่อได้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณแล้วจะดำเนินการแยกข้อมูลดังนี้

แยกตามเขตการปกครอง เขตพื้นที่เป็นรายจังหวัด อำเภอ

แยกตามสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คือ แยกตามแขนงความรู้

แยกตามลักษณะข้อมูล คือ แยกตามชนิดของข้อมูลที่รวบรวมได้ เช่น ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลภาพ ข้อมูลเสียง

แยกข้อมูลตามเขตการปกครองและแขนงวิชา คือ แยกข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่แปรมาจากข้อมูลเชิงปริมาณ จัดข้อมูลให้สัมพันธ์ตามเขตการปกครอง

5.4.1.4 การค้นคว้าวิจัย จะดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมภาคใต้ ตามแนวทางวิชาการสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สาขาต่าง ๆ แยกตามความเหมาะสม

5.4.2 ข้อมูลที่จัดเก็บ

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษาจะจัดเก็บข้อมูลโดยแบ่งตามหลักวิชาคติชนวิทยา⁵⁸ สามารถแบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ ข้อมูลเสียง ข้อมูลภาพ ข้อมูลที่เป็นวัตถุของจริง และข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

5.4.2.1 ข้อมูลเสียง ข้อมูลเสียงจัดเก็บในแถบบันทึกเสียง แบ่งการจัดเก็บเป็น 9 หมวด (รายละเอียดในแต่ละหมวดดูภาคผนวก ข.) ดังนี้

1. หมวดสังคมศาสตร์
2. หมวดดนตรี

---

⁵⁸ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, วัฒนธรรมพื้นบ้านแนวปฏิบัติในภาคใต้, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2525), น. 72-75.

3. หมวดการละคร
4. หมวดภาษาศาสตร์
5. หมวดศาสนาและปรัชญา
6. หมวดการศึกษา
7. หมวดวรรณกรรมและการประพันธ์
8. หมวดคติชนวิทยา
9. หมวดเบ็ดเตล็ด

5.4.2.2 ข้อมูลภาพ ข้อมูลภาพแบ่งการจัดเก็บตามชนิดของวัสดุ แบ่งเป็น 3 ชนิด
หมวด (รายละเอียดในแต่ละชนิดดูภาคผนวก ข.) ดังนี้

1. ชนิดภาพนิ่ง (ภาพถ่ายสไลด์ ภาพถ่ายขาว-ดำ ภาพถ่ายสี)
2. ชนิดภาพยนตร์ 8 มิลลิเมตร
3. ชนิดเทปโทรทัศน์

5.4.2.3 วัตถุของจริง วัตถุของจริงแบ่งการจัดเก็บเป็น 11 รายการ ดังนี้

1. เครื่องปั้นดินเผา
2. เครื่องจักสาน
3. เครื่องแกะสลักไม้ หนัง
4. อาวุธ
5. วัตถุบูชา
6. เครื่องโลหะ
7. ดนตรี
8. เหรียญ ธนบัตร
9. เครื่องประดับ
10. สิ่งทอ
11. เบ็ดเตล็ด

5.4.2.4 ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่น ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นแบ่งการจัดเก็บเป็น 3
ประเภท (รายละเอียดในแต่ละประเภทดูภาคผนวก ข.) ดังนี้

1. วรรณกรรมลายลักษณ์
2. คลังวรรณกรรม
3. คลังข้อมูลมุขปาฐะ

5.5 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลภาคสนามของสถาบันทักษิณคดีศึกษา เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลและวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานศึกษา ในโครงสร้างการบริหารงานยุคแรกเริ่มไม่มีฝ่ายหรือแผนกใดในพิพิธภัณฑสถานศึกษาทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล แต่เป็นภาระงานของสถาบัน ฯ ในการดำเนินการนั้นใช้วิธีลงภาคสนามจะช่วยให้ได้ข้อมูลขั้นต้นที่เชื่อถือได้และมากพอ นอกจากนี้ยังจะช่วยให้ผู้เก็บข้อมูลสามารถเห็นสภาพอื่น ๆ ของชาวบ้านอย่างถูกต้องและลึกซึ้ง ยังช่วยให้การศึกษาทางคติชนวิทยาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะอธิบายโดยสรุปในการออกภาคสนามและวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

5.5.1 การเตรียมการออกภาคสนาม

การออกเก็บข้อมูลภาคสนามจะมีการกำหนดจุดประสงค์ไว้อย่างชัดเจน ในการเตรียมการเก็บข้อมูลทางคติชนวิทยาเพื่อจะรวบรวมข้อมูลในแต่ละท้องถิ่น การดำเนินงานดังกล่าวอยู่ภายใต้โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้วางแผนไว้ในปีงบประมาณก่อนหน้านั้น นักวิจัยจะศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนออกเก็บข้อมูลภาคสนาม มีการตั้งคณะทำงาน เช่น เจ้าหน้าที่ถ่ายภาพนิ่ง เจ้าหน้าที่ถ่ายวิดีโอ เจ้าหน้าที่สัมภาษณ์ ผู้ประสานงานในพื้นที่และจัดเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูล

การเก็บข้อมูลเบื้องต้นนี้ ดำเนินการตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละปีงบประมาณ แต่บางครั้งนักวิจัยต้องเดินทางไปยังแหล่งข้อมูลอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ก่อนที่วัตถุจะถูกซื้อขายแลกเปลี่ยนและนำออกนอกพื้นที่ การเก็บข้อมูลภาคสนามจะคำนึงถึงคุณภาพและปริมาณของข้อมูลที่ต้องการเป็นลำดับต้น ๆ โดยพิจารณาจากแหล่งข้อมูลที่มีความโดดเด่นในขณะนั้น หรือท้องถิ่นมีแบบแผนการดำรงชีวิตชัดเจน แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ก็จะมีข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านปรากฏ แต่ก็มิได้เป็นไปตามที่คาดไว้ทุกครั้ง

การเก็บข้อมูลในยุคแรก ๆ จึงเป็นการบันทึกข้อมูลขั้นต้น ส่วนการเตรียมการภาคสนามยังไม่มีแบบแผนชัดเจน เพียงแต่นักวิจัยและผู้สำรวจต้องบันทึกข้อมูลให้ได้ข้อมูลมากที่สุด ถูกต้องสมบูรณ์ และคงลักษณะเดิมของข้อมูลไว้ให้มากที่สุด เนื่องจากมีระยะเวลาออกภาคสนามแต่ละครั้งจำกัด บางครั้งไม่อาจบันทึกข้อมูลแวดล้อมได้ครบถ้วน

นักวิจัยที่เข้าไปเก็บข้อมูลจะประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ก่อน หากไม่ติดต่อล่วงหน้าอาจไม่ได้รับความสะดวกปฏิบัติงาน และหลักสำคัญคือสร้างความคุ้นเคยกับคนในพื้นที่ เพื่อให้ช่วยประสานและเป็นผู้นำทาง ส่วนใหญ่เป็นผู้นำท้องถิ่น เช่น พระภิกษุ ไต่ตะครู่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือครูใหญ่ที่ชาวบ้านเคารพนับถือ

การกำหนดวันเวลาปฏิบัติงาน จะเลือกช่วงเวลาที่ชาวบ้านว่างเว้นจากภารกิจหรือการประกอบอาชีพ แต่ในบางครั้งแหล่งข้อมูลที่จะเก็บมีเวลากำหนดตายตัว อย่างเช่น การเก็บข้อมูลการแสดงหนังตะลุงต้องเป็นช่วงกลางคืน ผู้เก็บข้อมูลต้องเดินทางไปถึงก่อนกำหนดแสดง เพื่อเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูล ส่วนฤดูกาลก็มีความสำคัญสำหรับการวางแผนเก็บข้อมูล เนื่องจากภาคใต้มีฤดูฝนนานกว่า 8 เดือน อาจเกิดปัญหาในการเดินทางและการเสื่อมสภาพของอุปกรณ์ก่อนเวลาอันควร

ประเวศน์ วิริยานุวัฒน์ กล่าวว่า “พิพิธภัณฑสถานสมัยใหม่จะเก็บเฉพาะข้อมูลต่าง ๆ นำข้อมูลมาจัดแสดงในรูปแบบการจำลอง ไม่เคลื่อนวัตถุออกจากพื้นที่ เพื่อให้สถานที่นั้นมีประวัติของตนเอง อธิบายวิถีชุมชนนั้น ๆ ได้”⁵⁹

5.5.2 วิธีเก็บข้อมูลภาคสนาม

วิธีเก็บข้อมูลวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคสนาม ซึ่งนิยมใช้มากและสามารถสนองตอบความต้องการของนักวิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลภาคสนามได้ แบ่งออกเป็น การสัมภาษณ์ การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง การบันทึกภาพยนตร์

5.5.2.1 การสัมภาษณ์ผู้เก็บข้อมูล คณะผู้เก็บข้อมูลภาคสนามได้ข้อมูลจากการสอบถามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ข้อมูล ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้เก็บข้อมูลจะต้องมีการจดบันทึก หรือคำบอกเล่าโดยไม่เสริมแต่งพร้อมกับบันทึกคำอธิบายความหมายบางตอน บันทึกความคิดเห็นในส่วนที่เป็นประโยชน์จากถ้อยคำของชาวบ้าน ข้อมูลที่เก็บ คือ ข้อมูลจากตัวผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูล เป้าหมาย “หากเก็บข้อมูลหนังตะลุง ก็ต้องทราบธรรมเนียมปฏิบัติและวัฒนธรรมของพื้นที่เพื่อได้ข้อมูลครบถูกต้อง รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น โรงหนังตะลุง การจัดเครื่องดนตรี การวาง

⁵⁹ สัมภาษณ์ ประเวศน์ วิริยานุวัฒน์, นักวิชาการศึกษา 6, 14 พฤษภาคม 2546.

เครื่องบูชา”⁶⁰ ด้านความเชื่อและพิธีกรรมเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องบันทึกโดยละเอียด เรื่องอื่น ๆ ที่ผู้เก็บข้อมูลเห็นสมควร ประสบการณ์ของผู้เก็บข้อมูลที่เคยมีเกี่ยวกับการแสดงชนิดนั้น

5.5.2.2 การถ่ายภาพ ข้อมูลบางอย่างต้องเก็บในลักษณะของภาพถ่าย เช่น สิ่งที่ไม่สามารถเก็บของจริงได้ ถ้าข้อมูลนั้นไม่มีสีเป็นส่วนสำคัญจะถ่ายเป็นภาพขาว - ดำ เพราะเก็บไว้ได้คงทนกว่าภาพสี แต่ถ้าภาพนั้นมีสีเป็นส่วนสำคัญจะถ่ายภาพสไลด์ เพราะมีคุณภาพดีกว่าและใช้ประโยชน์ได้กว้างขวางกว่า ในระยะหลังมีการถ่ายภาพด้วยฟิล์มสี “ในการถ่ายภาพจะเน้นตำแหน่งและลักษณะที่ปรากฏอยู่ตามสภาพที่พบเห็นเป็นครั้งแรก ถ่ายสภาพแวดล้อมที่สำคัญและถ่ายเฉพาะส่วนของข้อมูลที่ต้องการเต็มรูปทรง”⁶¹ ข้อมูลที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ วิธีการตามบทบาทหน้าที่ องค์ประกอบหรือรายละเอียดอื่น ๆ ที่สำคัญทุกแง่มุม การถ่ายภาพข้อมูลเต็มรูปทรงมีการใช้มาตราส่วนเทียบเคียงบ้าง อาจเป็นไม้บรรทัดหรือตลับเมตร ส่วนใหญ่จะบันทึกเรื่องราวของวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่มีการบันทึกวัตถุที่พบในตำแหน่งเดิม หรือเมื่อได้รับวัตถุ

5.5.2.3 การบันทึกเสียง ในการบันทึกเสียงนั้นเป็นส่วนสำคัญของการเก็บข้อมูลภาคสนาม “บันทึกข้อมูลทั้งที่เป็นคำบอกเล่าและเสียงที่ใช้ประกอบการแสดง จะบันทึกเสียงโดยละเอียดตามความเป็นจริง”⁶² ในกรณีที่ได้บันทึกเสร็จแล้ว มีบางส่วนบกพร่องจะบันทึกใหม่แต่ไม่ลบส่วนเดิมทิ้ง แต่ให้บันทึกต่อไป เพื่อเป็นการสำรองและใช้ประโยชน์ในแง่อื่น

5.5.2.4 การเก็บข้อมูลที่เป็นวัตถุของจริง การเก็บข้อมูลที่เป็นวัตถุของจริง “เกิดขึ้นเนื่องจากบางครั้งในการเก็บข้อมูล ชาวบ้านยินดีมอบสิ่งของนั้นให้กับสถาบันเพื่อนำไปจัดแสดงและให้ผู้อื่นได้ศึกษา”⁶³ เมื่อต้องการได้ข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษา ใช้วิธีถ่ายภาพ หรือเขียนภาพจำลอง หรือถ่ายเอกสารแล้วแต่กรณี ถ้าสิ่งของนั้นผู้เป็นเจ้าของมองเห็นคุณค่า แต่ขาดความรู้ในการเก็บรักษาหรือเก็บรักษาไม่ถูกวิธี เป็นเหตุให้เสื่อมเสียคุณค่าหรือเสียหายได้ ผู้เก็บข้อมูลจะแนะนำให้ผู้เก็บรักษาที่ถูกหลักวิชา หรือถ้าสิ่งของนั้น ผู้เก็บข้อมูลเห็นว่ามีความสำคัญเฉพาะในแง่การศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่เป็นประโยชน์อันใดแม้แต่น้อยที่จะปล่อยให้สูญหายไปในสภาพเดิม และถ้าจะมีการนำไปเก็บรักษาไว้ในแหล่งที่ทุกคนมีโอกาสที่จะศึกษาได้ จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียใด ๆ ทั้งสิ้น ผู้เก็บข้อมูลจะขอบริจาคจากเจ้าของ

⁶⁰ สัมภาษณ์ อุดม ชื่นสุวรรณ, นายช่างอิเล็กทรอนิกส์ 4, 2 เมษายน 2547.

⁶¹ สัมภาษณ์ อุดม ชื่นสุวรรณ, นายช่างอิเล็กทรอนิกส์ 4, 5 พฤษภาคม 2547.

⁶² สัมภาษณ์ สาวิตรี สัตยาบุรุษย์, นักวิชาการศึกษา 6, 1 เมษายน 2547.

⁶³ สัมภาษณ์ ครีนิ มณีโชติ, นักวิจัย 6, 17 มกราคม 2547.

5.5.2.5 ผู้เก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้เก็บข้อมูลภาคสนามของสถาบัน ฯ ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการขุดค้นหาข้อมูลที่เป็นโบราณวัตถุ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากกรมศิลปากร และถ้าการเก็บข้อมูลเกิดพบหรือได้มาซึ่งโบราณวัตถุมีค่าใด ๆ จะแจ้งเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรทราบ และทำความเข้าใจในเรื่องการเก็บรักษาให้ถูกต้องตามระเบียบ ในพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยามีวัตถุที่ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากรและนำมาจัดแสดงจำนวน 14 รายการ

5.5.3 สมุดบันทึกเดินทุ่ง

สมุดบันทึกเดินทุ่งเป็นสมุดบันทึกในการออกภาคสนามที่เป็นต้นร่างครั้งแรก เข้าใจว่าเป็นการบันทึกข้อมูลทั่วไปของวัตถุ ไม่ได้บันทึกข้อมูลอย่างละเอียดตามรูปแบบของสมุดบันทึกเดินทุ่งของกรมศิลปากร เมื่อนำมาทำทะเบียนวัตถุจึงมีข้อมูลเพียงที่บันทึกครั้งแรก ในการบันทึกลงสมุดทะเบียนไม่ได้ส่งข้อมูลไปยังหน่วยจัดทำฐานข้อมูลโดยตรง เพราะในช่วงเวลานั้นผู้เก็บข้อมูลจะคัดลอกลงสมุดทะเบียนเอง หลังคัดลอกจากสมุดบันทึกแล้ว ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ทำให้ระบบทะเบียนซ้ำซ้อนในวัตถุบางชิ้น

5.6 การทำทะเบียนวัตถุ

หลังจากเก็บข้อมูลมาแล้ว นำข้อมูลต่าง ๆ มาทำประวัติวัตถุให้เป็นหลักฐาน สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ กล่าวไว้สรุปความได้ว่า ระบบทะเบียนจัดทำโดยกำหนดในรูปแบบของบัญชีทะเบียนให้เหมาะสมและให้เกิดประโยชน์มากที่สุด สารระสำคัญที่ควรมี คือ วันที่ได้รับข้อมูล วันที่ลงทะเบียน ลำดับหมายเลข แหล่งที่มาของข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล รูปพรรณของข้อมูล สภาพของข้อมูล ที่จัดเก็บข้อมูล ผู้ลงทะเบียน⁶⁴

---

⁶⁴ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, วัฒนธรรมพื้นบ้านแนวปฏิบัติในภาคใต้, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2525), น. 69.

5.6.1 ระบบการทำรหัสข้อมูล

การที่ข้อมูลมีรหัสกำกับ จะสะดวกในการค้นหาและจัดเก็บเข้าที่ ส่วนมากจะใช้ทั้งตัวอักษรและตัวเลข สำหรับแนวการทำรหัสข้อมูลของสถาบันทักษิณคดีศึกษา ได้ปรับปรุงใหม่ในปี พ.ศ. 2525 ดังนี้

5.6.1.1 การแบ่งประเภทของข้อมูล แบ่งเป็นการใช้ตัวอักษรและตัวเลข ตัวอักษรบอกประเภทใหญ่ของข้อมูล ซึ่งมี 4 ประเภทใหญ่ คือ “ข.” หมายถึงวัตถุข้อมูลของจริง “อ.” หมายถึงข้อมูลเอกสารและวรรณกรรม “ส.” หมายถึงข้อมูลเสียง “ภ.” หมายถึงข้อมูลภาพ

5.6.1.2 การแบ่งหน่วยย่อย หน่วยย่อยลงมาจะใช้ตัวเลขกำหนด แบ่งเป็นเลขหน้าทศนิยม และเลขหลังทศนิยม เลขหน้าทศนิยมมี 3 ตัว คือตัวแรกบอกประเภทข้อมูล มี 10 หมวด ตัวที่สองบอกหมู่ข้อมูลตามหมวด มี 10 หมู่ ตัวที่สามบอกกลุ่มข้อมูลตามหมู่และหมวด มี 10 กลุ่ม (ดูรายละเอียดภาคผนวก ข) ส่วนตัวเลขหลังจุดทศนิยมบอกลำดับของวัตถุ ตัวอย่างเช่น รหัส ข.212.013 หมายถึง ข้อมูลประเภทวัตถุของจริง (ข) หมวดดิน หิน แร่ (2) หมู่แกะสลัก (1) กลุ่มศาสนวัตถุ (2) เป็นข้อมูลลำดับที่ 13 (013)⁶⁵

5.6.2 การบันทึกสมุดทะเบียน

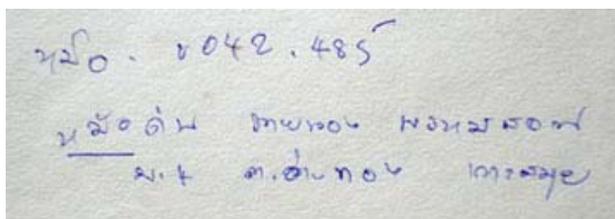
การบันทึกข้อมูลลงสมุดทะเบียน เป็นการปรับระบบทะเบียนใหม่ โดยเริ่มให้ข้อมูลในสมุดทะเบียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 (จากหลักฐานที่พบไม่ปรากฏว่าเริ่มใช้ตั้งแต่ปีใดเพียงแต่มีบันทึกรหัสข้อมูลระบุพ.ศ. 2536) รหัสวัตถุที่ปรากฏจะเป็นตัวเลขทั้งหมดไม่มีจุดทศนิยม ส่วนการจำแนกหมวดหมู่ยังคงใช้ความหมายจากตัวเลขระบบเดิม

5.6.2.1 รหัสวัตถุ รหัสวัตถุของจริงจากสมุดทะเบียนที่เป็นรหัสวัตถุปี พ.ศ. 2539 รหัสมีเลขสองหลักแรกเป็นปี พ.ศ. เลขหลักที่สาม สีและห้าเป็นประเภทของวัตถุ หมู่และกลุ่มเลขหลังจากนั้นเป็นหมายเลขลำดับวัตถุ เช่น 39110549

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, น. 72-76.

ภาพที่ 5.1

ตัวอย่างรหัสข้อมูลวัตถุที่บันทึกก่อนเคลื่อนย้ายวัตถุ

ที่มา : ฝ่ายพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

ภาพที่ 5.2

ตัวอย่างบัตรทะเบียนวัตถุ

1. ชื่อวัตถุของจริง หมอนผ้าลายตุ๊กต 2. เลขทะเบียน 38410015

3. ผู้มอบและที่อยู่ คุณวิมล โขมพิตร ต.ราชบุรีใหญ่ ร.ร.เทศบาล ๖ อ.เมือง อ.พิบูลย์

3. วันที่ได้รับข้อมูล 28 ก.ค. 36 วันที่ลงทะเบียน

4. ลักษณะข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นเครื่องปั้นดินเผาลายตุ๊กต รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขอบบน-ล่าง มีลาย
ประเจ๊กัน ด้านบนเป็นรูปตุ๊กตารวม 2 ตัว ขนาดกว้าง 6 x 12.5 x 15 ซม.

ที่มา : ฝ่ายพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

5.6.2.2 ชื่อวัด วัดแต่ละชั้นมีชื่อเรียก ผู้ศึกษาเข้าใจว่าคัดลอกมาจากสมุดบันทึกเดินทุ่งหรือสมุดบันทึกทั่วไป ใช้ชื่อเรียกวัดตามความเข้าใจและรู้จัก วัดบางชั้นจึงไม่ได้ใช้ชื่อเรียกที่เป็นไปตามหลักสากล นอกจากนั้นยังบอกรูปทรงในชื่อวัด เช่น วัดสุรหัท 39110549 ลงรายการวัดดังนี้ ลูกบิดแก้วสี่เหลี่ยม ทรงปิรามิด ฐาน 6 เหลี่ยม ปลายตัด (ชำรุด เหลือครึ่งท่อน) ในบางรายการชื่อวัดมีภาพร่างลักษณะรูปทรงของวัด แต่ไม่ละเอียดเท่าที่ควร

5.6.2.3 แหล่งที่มา แหล่งที่มาของข้อมูลหรือที่มาของวัด จะบันทึกชื่อเจ้าของเดิม และที่อยู่ ไม่มีบันทึกประวัติหรือจำนวนที่เกี่ยวข้อง

5.6.2.4 ลักษณะและสภาพข้อมูล สภาพของข้อมูลบางชนิดของวัดไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลตามสากล เช่น วัดสุรหัท 39110549 ลูกบิดแก้วสี่เหลี่ยม ลงรายการดังนี้ เครื่องประดับ แก้ว สี่เหลี่ยม ทรงปิรามิด ฐาน 6 เหลี่ยม ปลายตัด ชำรุดเหลือครึ่งท่อน ยาง 5.2 ซม. กว้าง 2 ซม.

5.6.2.5 วันที่ลงทะเบียนวัด วันลงทะเบียนจะบันทึกเพียงวันที่ลงทะเบียน ไม่ได้ระบุวันที่ได้รับวัดขึ้นนั้นมา

5.6.2.6 หมายเหตุ ในหมายเหตุของการบันทึก บอกว่าวัดขึ้นนั้นได้มาอย่างไร เป็นการบริจาค หรือซื้อ หากซื้อจะระบุว่าซื้อมาในราคาเท่าไร ใครเป็นผู้ขาย

สำหรับภาพถ่ายวัด ไม่มีภาพถ่ายของวัดที่ได้รับเข้ามา แต่ส่วนใหญ่จะถ่ายภาพในช่วงทำทะเบียนวัดครั้งเดียว ภาพถ่ายบางภาพก็ไม่มีเลขรหัส หรือข้อมูลอื่น ๆ เข้าใจว่าผู้จัดทำจะทราบเพียงคนเดียว ภาพถ่ายที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการถ่ายการรับมอบวัด

ขณะที่ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูล ไม่สามารถขอตรวจสอบสมุดบันทึกเดินทุ่งได้ และในสมุดทะเบียนก็ทราบว่ายังกระจายอยู่ในส่วนงานอื่นของสถาบัน ฯ ไม่ได้เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา หรืออยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ เข้าใจว่าอาจมีความบกพร่องในบางส่วนของกรบันทึก หรืออาจมีวัตถุประสงค์สูญหาย หรือไม่สามารถตรวจสอบให้ตรงกับทะเบียนที่เป็นจริงได้ นอกจากนั้นมีสมุดทะเบียนวัดอีกชุดเก็บไว้ที่ผู้อำนวยการสถาบัน ฯ มีการส่งมอบสมุดทะเบียนนี้ในช่วงเปลี่ยนผู้อำนวยการคนใหม่

5.7 เปรียบเทียบทฤษฎีพิพิธภัณฑ์สถานวิทยากับการจัดการพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา

การศึกษาพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา เพื่อมองพัฒนาการเป็นสำคัญ หลังจากวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคแล้ว พอสรุปความเหมือนและความต่างของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั่วไป

กับพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา (พ.ศ.2539) เพื่อให้เห็นความหลากหลายในรูปแบบ เนื้อหา และการจัดแสดง อันจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ตามบริบทที่ต่างกันโดยจะเปรียบเทียบจากเกณฑ์ของพิพิธภัณฑ์สถานวิทยา

5.7.1 ประเภทของพิพิธภัณฑ์

การแบ่งประเภทของพิพิธภัณฑ์ตามสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เพื่อให้เห็นความชัดเจนทั้งในด้านภาพลักษณ์ เนื้อหา และประเภทวัตถุที่อยู่ในความดูแล เพื่อให้ผู้เข้ารับบริการ สามารถเลือกสรรได้ตามความสนใจ⁶⁶ ด้วยเหตุที่ภารกิจและวัตถุประสงค์แต่ละพิพิธภัณฑ์ต่างกัน การแบ่งประเภทจึงอาจแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การแบ่งประเภทตามลักษณะการบริหาร และการแบ่งประเภทของวัตถุที่รวบรวมหรือตามสาระวิชา

5.7.1.1 การแบ่งประเภทตามลักษณะการบริหาร แบ่งตามสถานะของผู้เป็นเจ้าของเป็นหลัก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจัดอยู่ในประเภทพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลซึ่งได้พัฒนามาจากพิพิธภัณฑ์ส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ประกาศจัดตั้งในราชกิจจานุเบกษา บริหารงานโดยกรมศิลปากร มีหน้าที่รวบรวม สงวนรักษาโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยามีลักษณะการบริหารต่างจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ คือ จัดอยู่ในประเภทพิพิธภัณฑ์ของหน่วยงานราชการ เจ้าของ คือ สถาบันทักษิณคดีศึกษา โดยถือว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งของสถาบันทักษิณคดีศึกษา มีฐานะเป็นฝ่ายพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา จัดตั้งจากโครงการของสถาบัน ไม่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ไม่มีหน่วยงานบริหารงานด้วยตัวเอง มีภาระงานจัดแสดงวัตถุของจริงและอื่น ๆ สงวนรักษาวัตถุ รวบรวมวัตถุ และนำชม

5.7.1.2 การแบ่งประเภทวัตถุหรือตามสาระวิชา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติโดยทั่วไปจะเน้นเนื้อหาทางวิชาการ และประเภทวัตถุที่รวบรวมโดยมีหลายประเภท เช่น สาขาโบราณคดี

---

⁶⁶ สมลักษณ์ เจริญพจน์, “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์,” ใน คู่มือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : กราฟิคฟอรัม, 2547), น. 7.

ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ มานุษยวิทยา ธรรมชาติวิทยา แบ่งประเภทตามเรื่องเฉพาะ เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

ส่วนพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยามีลักษณะคล้ายกัน แบ่งประเภทตามสารวิชา มีเนื้อหาเป็นวิชาการทางคติชนวิทยา และแยกย่อยเป็นทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ภาคใต้ คติความเชื่อชาวบ้านภาคใต้ และมีการแบ่งประเภทตามเฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องเกี่ยวกับศาสตราวุธ เรื่องเกี่ยวกับตะเกียง เรื่องเกี่ยวกับกระต่ายขูดมะพร้าว เป็นต้น

5.7.2 การแบ่งส่วนงานภายใน

พิพิธภัณฑ์ทั่วไป การแบ่งส่วนงานภายในจะมีแผนภูมิของหน่วยงาน เฉพาะพิพิธภัณฑ์ที่มีขนาดเล็กก็ควรมีส่วนงานสำคัญ 3 ฝ่าย คือ มีฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายเทคนิค จิรา จงกลกล่าววว่า “การบริหารงานจะต้องมีเจ้าหน้าที่ทั้งสามฝ่าย มิฉะนั้นจะมีสภาพเพียงสถานที่เก็บรักษาวัตถุ ไม่ใช่พิพิธภัณฑ์สถาน”⁶⁷ เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้ การแบ่งส่วนงานของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ประกอบด้วย ฝ่าย อำนวยการ มีผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เลขานุการ ฝ่ายวิชาการ มีงานสารบรรณ การเงิน การรักษาความปลอดภัย การดูแลอาคารสถานที่ งานทะเบียน ร้านค้าของที่ระลึกและ ร้านหนังสือ ฝ่ายเทคนิค มีงานซ่อมสงวน งานออกแบบนิทรรศการ ช่างศิลป์ ช่างภาพ ช่างเทคนิคและช่างซ่อมบำรุงทั่วไป

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยาแบ่งส่วนงานต่างกัน ประกอบด้วย งานจัดหาและจัดระบบข้อมูล มีหน่วยเก็บข้อมูลภาคสนาม หน่วยทำทะเบียนรหัสข้อมูล งานจัดพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา มีหน่วยปฏิบัติค้นหา หน่วยมัลติมีเดีย งานอนุรักษ์และซ่อมเสริม มีหน่วยภัณฑารักษ์ หน่วยซ่อมเสริม งานภัณฑนิเทศ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ของสถาบัน ฯ จึงแบ่งส่วนงานตามบทบาทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย แต่บางงานไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติอยู่จริงเป็นเพียงโครงสร้าง

⁶⁷ จิรา จงกล, พิพิธภัณฑ์สถานวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป, 2532), น. 90. (งานพระราชทานเพลิงศพนางจิรา จงกล).

5.7.3 ภารกิจของพิพิธภัณฑ์

โดยทั่วไปภารกิจของพิพิธภัณฑ์ คือ รวบรวม อนุรักษ์ วิจัย สื่อสาร และจัดแสดง วัตถุ เพื่อจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ความเพลิดเพลิน ภารกิจของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมีการ เก็บรวบรวมวัตถุ การอนุรักษ์ การศึกษาค้นคว้าวิจัย การบันทึกข้อมูล การจัดแสดง การบริหาร การศึกษา

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยามีภารกิจ คือ จัดหาและจัดระบบข้อมูล การจัดแสดง การ อนุรักษ์ ความแตกต่างก็คือ ไม่มีภารกิจค้นคว้าวิจัยภายในพิพิธภัณฑ์ เนื่องจากใช้ประโยชน์ใน การค้นคว้าวิจัยจากฝ่ายสวัสดิการและศึกษาวิจัยของสถาบันฯ ไม่มีภารกิจบริการการศึกษา เพราะ เป็นภารกิจของฝ่ายหอพักนิสิตนิทัศน์ ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ และฝ่ายการเรียนการสอน

5.7.4 การเงินของพิพิธภัณฑ์

การเงินถือเป็นปัจจัยในการบริหารงานเกือบทุกหน่วยงาน เรื่องเงินรายได้ของ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติได้มาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งรัฐจัดสรรให้ เงินจากการบริจาค ของเอกชน กองทุน หรือมูลนิธิต่าง ๆ เงินจากค่าเข้าชม ค่าบำรุงสมาชิก กำไรจากร้านจำหน่าย ของที่ระลึก เงินจากกิจกรรมหารายได้ มีการบริหารเงินภายในพิพิธภัณฑ์นั้น ๆ

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา มีการเงินคล้ายกัน คือ ได้รับเงินรายได้มาจากเงิน งบประมาณแผ่นดิน ในรูปแบบโครงการของสถาบันฯ เงินที่ได้จากการบริจาค (หากผู้บริจาคไม่ ระบุวัตถุประสงค์การใช้จ่ายว่าต้องเฉพาะงานพิพิธภัณฑ์ เงินส่วนนี้จะนำไปสมทบกับเงินรายได้ ของสถาบัน) แต่การบริหารการเงินมีความแตกต่าง เนื่องจากพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยาไม่มีฝ่าย ธุรกิจหรือการเงินโดยเฉพาะ ในกรณีการดำเนินงานปรับปรุงนิทรรศการถาวร เมื่อปี พ.ศ. 2531 - 2532 มีเอกชนบริจาคเงินเป็นการอุปถัมภ์ห้องจัดแสดงแต่ละห้อง บางส่วนถูกใช้หมดไปจริงแต่ ไม่ได้ประสานกับผู้บริจากรายเดิมเพื่อขอการสนับสนุนต่อ บางส่วนยังคงเหลือสถาบันฯ เป็น ผู้ดูแล แต่ไม่ได้นำเงินออกมาใช้จ่ายหรือไม่สามารถใช้ได้เต็มจำนวน

5.7.5 การจัดทำงบประมาณ

ทุกหน่วยงานต้องเตรียมการเรื่องงบประมาณล่วงหน้า ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แต่ละแห่งได้มีการจัดทำงบประมาณของตนเอง แบ่งเป็นเงินเดือน งานบริหาร งานดูแลสถานที่ งานอนุรักษ์วัตถุ งานจัดแสดง งานกิจกรรม และงบเบ็ดเตล็ด ซึ่งเป็นไปตามระเบียบการจัดตั้งงบประมาณประจำปีของราชการ ตามหมวดเงินประเภทต่าง ๆ

พิพิธภัณฑศัตติชนวิทยามีลักษณะเช่นเดียวกัน แต่จัดทำงบประมาณในส่วนของฝ่ายพิพิธภัณฑศัตติชนวิทยาเพื่อนำไปเสนอรวมกับฝ่ายต่าง ๆ ของสถาบันฯ ส่วนใหญ่อยู่ในหมวด ค่าครุภัณฑ์ ค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราว/ลูกจ้างรายวัน เรื่องเงินเดือน การดูแลสถานที่ เป็นหน้าที่ของสำนักงานเลขานุการสถาบันฯ งานกิจกรรมจะทำงานงบประมาณในรูปของโครงการเป็นครั้งคราว

5.7.6 อาคาร สถานที่

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ส่วนใหญ่มีอาคารที่เป็นสถานที่ราชการเดิม หรืออาคารที่สร้างใหม่ สถานที่ที่เป็นไปตามสถานที่ตั้งอาคารหรือพื้นที่ของราชการจัดสรรให้

พิพิธภัณฑศัตติชนวิทยา มีลักษณะต่างกัน คือ แบ่งอาคารออกเป็น 4 กลุ่มตามลักษณะสถาปัตยกรรมภาคใต้ คือ กลุ่มบ้านหลังคาปลานอ กลุ่มบ้านหลังคาปั้นหย่า กลุ่มบ้านหลังคาจั่ว และตามสถาปัตยกรรมประยุกต์ (อาคารนวมภูมินทร์) ส่วนด้านพื้นที่ใช้พื้นที่ภายในสถาบันทักษิณคดีศึกษา แต่ภายในอาคารบางกลุ่มมีฝ่ายอื่นของสถาบันฯ ปฏิบัติงานอยู่ด้วย นอกเหนือจากฝ่ายพิพิธภัณฑศัตติชนวิทยาใช้เป็นที่ทำการ เช่น ฝ่ายสารพัดและศึกษาวิจัย ฝ่ายหอทักษิณนิทัศน์ ฝ่ายสำนักงานเลขานุการ ซึ่งแต่ละฝ่ายจะทำงานสัมพันธ์กับฝ่ายพิพิธภัณฑศัตติชนวิทยา

5.7.7 ครุภัณฑ์และยานพาหนะ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมีครุภัณฑ์ใช้งานตามขนาดและความจำเป็นของพิพิธภัณฑศัตติได้แก่ ครุภัณฑ์ในส่วนสำนักงาน ครุภัณฑ์ฝ่ายวิชาการ ครุภัณฑ์ฝ่ายเทคนิค เกือบทุกแห่งจะมียานพาหนะใช้งานเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

พิพิธภัณฑสถานวิทยามีครุภัณฑ์ใช้งานตามความจำเป็นเช่นเดียวกัน แต่ก็มีครุภัณฑ์บางส่วนที่ใช้ร่วมกับฝ่ายอื่น ๆ ของสถาบัน รวมถึงยานพาหนะที่ต้องของใช้ร่วมกับฝ่ายอื่น ๆ ของสถาบันฯ ทำให้ขาดความคล่องตัว ยานพาหนะในช่วงแรกของสถาบันฯ ก็ได้มาจากการบริจาคของเอกชนเพื่อเก็บข้อมูลเป็นหลัก

5.7.8 การบริการสาธารณะ

การบริการสาธารณะของพิพิธภัณฑสถานที่มีไว้เพื่อบริการแก่ผู้เข้าชม จะมีตามสัดส่วนที่ได้คาดการณ์วางแผนไว้ล่วงหน้า ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจัดไว้ดังนี้ ทางเข้า ทางออก ห้องรับฝากของ ที่จำหน่ายบัตร ที่ติดต่อสอบถาม ร้านค้าของที่ระลึก สถานที่พักผ่อน โทรศัพท์ ห้องอาหาร ห้องสุขา ที่จอดรถ

ส่วนพิพิธภัณฑสถานวิทยามีลักษณะคล้ายกัน โดยจะใช้ส่วนบริการสาธารณะร่วมกับสถาบันฯ เพียงแต่มีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณผู้เข้าชม ห้องสุขามี 5 จุด แต่ละจุดสามารถรองรับผู้เข้าชมได้ไม่พอเพียงต่อความต้องการ สถานที่จำหน่ายบัตรเข้าชมอยู่บริเวณทางเข้าสถาบันฯ ไม่ได้อยู่ภายในพิพิธภัณฑสถาน ร้านค้าของที่ระลึกเป็นร้านค้าของสถาบันฯ มิได้เป็นร้านค้าของพิพิธภัณฑสถานโดยตรงและไม่มีสินค้าที่ระลึกของพิพิธภัณฑสถาน สถานที่พักผ่อนมีน้อยมาก ต้องอาศัยพื้นที่บริเวณอุทยานวัฒนธรรม ซึ่งก็มีที่นั่งพักผ่อนน้อย โทรศัพท์สาธารณะมีบริการ 1 ตู้ สถานที่จอดรถไม่พอเพียง ส่วนหนึ่งใช้เป็นที่จอดรถของเจ้าหน้าที่สถาบันฯ การมาเที่ยวชมเป็นหมู่คณะด้วยรถบัสจึงมีปัญหาอย่างมาก เนื่องจากรองรับได้เพียง 7 คัน หากเป็นช่วงวันเด็กแห่งชาติ มีปริมาณรถบัสประมาณ 40 คัน และรถขนาดเล็กประมาณ 60 คัน จำเป็นต้องจอดรถไว้ภายนอกสถาบันฯ และเกิดการจราจรติดขัดทุกครั้งที่มีการจัดงานหรือกิจกรรมใหญ่ ๆ

5.7.9 การบริการด้านการศึกษา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หลายแห่งมีอาคารสำหรับกิจกรรมการศึกษาโดยตรง เช่น ห้องประชุม ห้องบรรยาย ห้องเรียน ห้องสมุด

สำหรับพิพิธภัณฑสถานวิทยามีไม่มีห้องประชุม แต่สามารถใช้ห้องประชุมบ้านชูชุกิของสถาบันทักษิณคดีศึกษาได้ ห้องบรรยายเป็นห้องบรรยายสรุปก่อนเข้าชม ซึ่งบริการเฉพาะการเข้าชมเป็นหมู่คณะ ไม่มีเวลาให้บริการเป็นรอบ บรรยายเฉพาะภาษาไทย ไม่มีห้องเรียนหรือ

ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดจะแบ่งเป็นห้องวรรณกรรมท้องถิ่นและห้องเอกสารท้องถิ่น แต่อยู่ในฝ่ายหอพักนิสิตนิตศนของสถาบันฯ บริการเฉพาะวันและเวลาราชการ

5.7.10 งานฝ่ายบริหาร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีห้องทำงานของผู้อำนวยการ ห้องประชุมเจ้าหน้าที่ห้องทำงานธุรการ บางแห่งอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับห้องทำงานของภัณฑารักษ์

พิพิธภัณฑศนคติชนวิทยาไม่มีฝ่ายบริหาร จึงไม่มีห้องผู้อำนวยการ การบริหารงานจะขึ้นกับทางสถาบันทักษิณคดีศึกษา พิพิธภัณฑศนคติชนวิทยาเป็นเพียงหน่วยงานย่อย

5.7.11 งานฝ่ายภัณฑารักษ์

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมีที่ตั้งสำนักงานภัณฑารักษ์ มีห้องค้นคว้า คลังเก็บของ คลังเก็บวัตถุ งานทะเบียน งานเทคนิค ห้องฝ่ายศิลป์ และห้องช่างทั่วไป

พิพิธภัณฑศนคติชนวิทยา มีห้องทำงานเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑศนแต่ไม่ใช่ภัณฑารักษ์ ใช้เก็บวัตถุต่าง ๆ ด้วย เพราะงานทะเบียน งานอนุรักษ์จะทำในที่เดียวกัน มีห้องคลังวัตถุแต่คล้ายห้องเก็บของทั่วไป ไม่ได้แยกหมวดหมู่ของวัตถุ (วางไว้ตามพื้นและซ้อนทับกันเป็นชั้น ๆ บางชั้นวางไว้ในตู้เหล็ก) ส่วนห้องสำหรับงานเทคนิค งานศิลป์ งานช่างทั่วไปไม่มีห้องปฏิบัติงาน จะใช้บุคลากรหน้าพื้นที่นี้ร่วมกับสถาบันทักษิณคดีศึกษา

5.7.12 งานรักษาความปลอดภัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีระบบการรักษาความปลอดภัยอย่างมาก มีการป้องกันหลายระดับ แต่ถึงกระนั้นก็ยังประสบปัญหาการโจรกรรม หลายแห่งมีระบบกล้องวงจรปิด มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งกลางวันและกลางคืน มีห้องรวมกุญแจอาคาร และกุญแจผู้จัดแสดง ผู้จัดแสดงมีความแข็งแรงป้องกันได้ระดับหนึ่ง

พิพิธภัณฑศนคติชนวิทยามีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย 2 คน แบ่งเวลาเป็น 2 กะ คือ กลางวันและกลางคืน มีเจ้าหน้าที่สลับกันทำงาน มีปัญหาการโจรกรรมน้อยมาก ส่วนหนึ่งเพราะอยู่นอกเขตเมืองหรือชุมชนใหญ่ การเข้าถึงพิพิธภัณฑศนมีเพียงทางเดียว บริเวณโดยรอบเป็น

บ้านเรือนของประชาชนที่เป็นหูเป็นตาให้อีกชั้นหนึ่ง แต่ผู้จัดแสดงไม่มีความแข็งแรงพอสามารถเกิดการโจรกรรมจากผู้เข้าชมได้ นอกจากนี้ผู้จัดแสดงบางตู้ชำรุดจากน้ำฝนที่รั่วซึม เสี่ยงต่อวัตถุที่จัดแสดง ส่วนเจ้าหน้าที่ประจำห้องจัดแสดงนั้นทางพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยาไม่มีบุคลากร

5.7.13 งานจัดแสดง

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จัดแสดงตามความจำเป็นของแต่ละแห่ง ส่วนใหญ่จะแบ่งตามประเภทของวัตถุ แบ่งเป็นห้องจัดแสดงถาวร ห้องจัดแสดงชั่วคราว ลักษณะการจัดแสดงแบบธรรมดา แบบยกพื้นโล่ง แบบชนิดไม่มีหน้าต่าง แบบมีเฉลียง รูปห้องและเส้นทางเดินมีทั้งแบบห้องเดี่ยว ห้องกลุ่ม ขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวอาคาร เส้นทางเดินจะกำหนดตามลำดับห้องจัดแสดง หรือตามยุคสมัยของวัตถุจัดแสดง

ส่วนพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยาจัดแสดงตามเนื้อหาของวัตถุ และปริมาณวัตถุที่มีอยู่ ห้องจัดแสดงมีหลายลักษณะ เส้นทางเดินใช้ทางเดียว ไม่เน้นศิลปวัตถุตามยุคสมัย มีทั้งห้องวัตถุของจริง วัตถุจำลองและอื่น ๆ ประกอบ (ดูรายละเอียดในบทที่ 4)

5.7.14 การทำทะเบียนวัตถุ

การจัดทำทะเบียนวัตถุเพื่อเป็นเอกสารสำคัญที่ทำให้ทราบประวัติวัตถุ หลักฐานป้องกันการทุจริต ความสมบูรณ์และคุณค่าทางวิชาการ ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง แบ่งเป็นงานทะเบียน สถานที่และเครื่องมือทำทะเบียน ระเบียบปฏิบัติ การลงทะเบียนและบัตรประจำวัตถุ

5.7.14.1 งานด้านทะเบียนวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จะบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุทั้งหมดที่เข้ามาและออกจากพิพิธภัณฑ์ บันทึกการเคลื่อนย้าย บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับวัตถุ บรรจุหีบห่อ

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุ แต่สมุดทะเบียนวัตถุยังมีรายละเอียดบางอย่างไม่ได้มีการบันทึก ไม่ได้ระบุสถานที่ตั้งวัตถุ การบันทึกรายละเอียดของวัตถุที่รับเข้ามาล่าช้า บางรายการใช้เวลานานกว่า 1 เดือน ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่มีน้อยและไม่ได้เป็นภัณฑารักษ์โดยตรง อีกทั้งต้องปฏิบัติงานหน้าที่อื่น ๆ ด้วย ไม่มีการบันทึกการเคลื่อนย้ายวัตถุชั่วคราวและถาวร

5.7.14.2 สถานที่ทำทะเบียนวัตถุ ห้องปฏิบัติงานทะเบียนวัตถุของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมีความมั่นคงปลอดภัย มีห้องสำหรับเก็บพัสดุ เพื่อตรวจสอบก่อนบันทึก ภาพถ่าย มีตู้เก็บวัตถุชั่วคราว หรือตู้เซฟสำหรับของมีค่า มีโต๊ะปฏิบัติงานและเครื่องมือ มีห้องข้อมูลสำหรับเก็บสมุดทะเบียน และหลักฐานอื่น หรือข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยาไม่มีห้องปฏิบัติงานด้านทะเบียนวัตถุ การปฏิบัติงานจะใช้ห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติฝ่ายอื่นหรือด้านอื่น ๆ เป็นหน้าที่หลัก ไม่มีห้องสำหรับเก็บพัสดุ วัตถุที่รับเข้ามาใหม่จะเก็บไว้ที่ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ ระยะเวลาที่มีการถ่ายภาพวัตถุเป็นบางครั้งส่วนใหญ่จะถ่ายเมื่อมีการลงทะเบียน ไม่มีตู้เก็บวัตถุชั่วคราว โต๊ะที่ใช้ปฏิบัติงานใช้โต๊ะทำงานทั่วไป ไม่มีห้องข้อมูล สมุดทะเบียนไม่ได้อยู่ในที่แห่งเดียวกันตรวจสอบข้อมูลได้ยาก เครื่องมือวัดขนาดมีตลับเมตรและไม่บรรทัดไม่มีมาตรฐาน ไม่มีเครื่องมือวัดละเอียด เช่น เวอร์เนียคาลิเปอร์ เครื่องวัดขนาดวัตถุทรงกลม เครื่องชั่ง

5.7.14.3 ระเบียบและวิธีปฏิบัติ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มีการจัดทำทะเบียนบัญชี และบัตรประจำวัตถุ กำหนดเกณฑ์การรับวัตถุ วิเคราะห์วัตถุ การลงทะเบียนวัตถุ การเก็บรักษา ควบคุมการเคลื่อนย้าย การตรวจสอบบัญชี

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา ไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการรับวัตถุไว้ชัดเจน หากมีผู้ประสงค์จะมอบให้ก็จำเป็นต้องรับวัตถุนั้นไว้ เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา ทางพิพิธภัณฑ์ใช้การออกสำรวจพื้นที่หรือจัดซื้อวัตถุแล้วแต่กรณี การวิเคราะห์วัตถุยังไม่มี ความสมบูรณ์ มีวัตถุบางรายการลงทะเบียนซ้ำซ้อน ไม่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิเคราะห์ให้ถูกต้องสมบูรณ์

5.7.14.4 การลงทะเบียนบัญชีวัตถุพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจัดทำทะเบียนบัญชีวัตถุพิพิธภัณฑ์ เป็นทะเบียนบัญชีหลัก ทะเบียนบัญชีของยืม ทะเบียนบัญชีหลักมีรายการเลขลำดับ เลขวัตถุ เลขอื่นที่เคยใช้ ชื่อวัตถุ ลักษณะวัตถุ แบบสมัยวัตถุ อายุ ชนิดหรือวัสดุ ขนาด สภาพ ประวัติที่มา ที่เก็บ หมายเลขฟิล์ม

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา จัดทำทะเบียนวัตถุ มีรายการ เลขลำดับ เลขทะเบียน ชื่อวัตถุ ลักษณะวัตถุ ชื่อผู้เป็นเจ้าของเดิม ขนาด หมายเลขของการได้วัตถุมาว่าเป็นการซื้อหรือได้รับบริจาค แบบสมัยวัตถุ ชนิดหรือวัสดุ สภาพวัตถุ จะบันทึกในลักษณะวัตถุไม่ได้ระบุประวัติที่มา ไม่ระบุวันที่ได้รับ ระบุเพียงวันที่ลงทะเบียน ไม่ระบุเลขฟิล์มเนื่องจากไม่มีการถ่ายภาพขณะทำทะเบียน ไม่มีทะเบียนบัญชีของยืม